

Från Sveriges delegation vid Europarådets parlamentariska församling

Sammanfattning

Riksdagens Europarådsdelegation överlämnar bifogade redogörelse för verksamheten inom den parlamentariska församlingen under 2004. Till redogörelsen är fogad en förteckning över av församlingen under perioden antagna rekommendationer, resolutioner och yttranden.

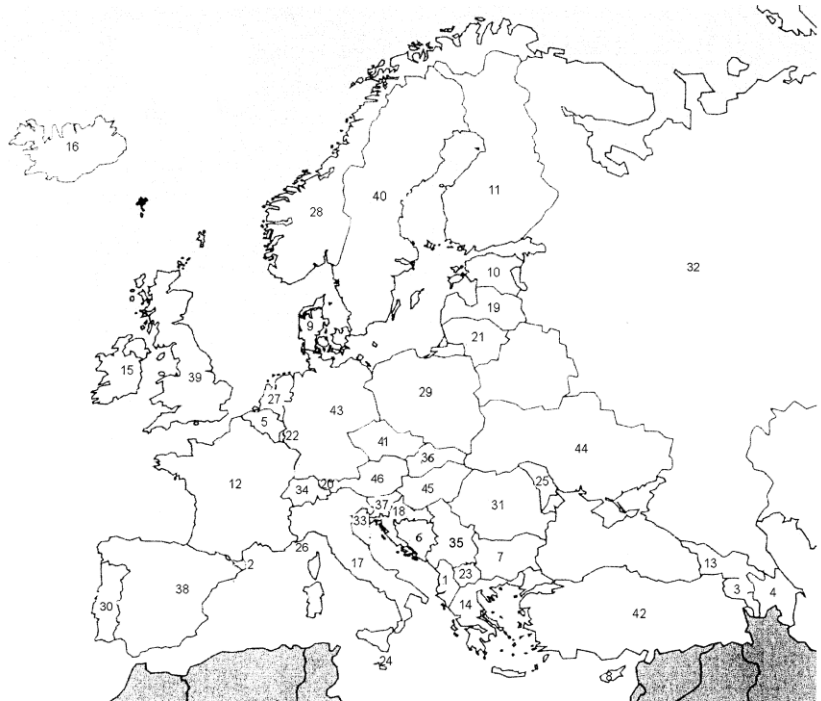
Stockholm den 11 februari 2005

På delegationens vägnar

Carina Ohlsson

Kirsti Pulkka-Ericson

Europarådets medlemsstater 2004

1 Albanien, 2 Andorra, 3 Armenien, 4 Azerbajdzjan, 5 Belgien, 6 Bosnien och Hercegovina, 7 Bulgarien, 8 Cypern, 9 Danmark, 10 Estland, 11 Finland, 12 Frankrike, 13 Georgien, 14 Grekland, 15 Irland, 16 Island, 17 Italien, 18 Kroatien, 19 Lettland, 20 Liechtenstein, 21 Litauen, 22 Luxemburg, 23 Makedonien, 24 Malta, 25 Moldavien, 26 Monaco, 27 Nederländerna, 28 Norge, 29 Polen, 30 Portugal, 31 Rumänien, 32 Ryssland, 33 San Marino, 34 Schweiz, 35 Serbien och Montenegro, 36 Slovakien, 37 Slovenien, 38 Spanien, 39 Storbritannien, 40 Sverige, 41 Tjeckien, 42 Turkiet, 43 Tyskland, 44 Ukraina, 45 Ungern, 46 Österrike.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Europarådets medlemsstater 2004.....	2
Innehållsförteckning.....	3
1 Europarådets roll i det europeiska samarbetet.....	5
1.1 Den parlamentariska församlingens roll och uppgifter	5
2 Den parlamentariska församlingens verksamhet under 2004	7
2.1 Sessionen 2004.....	7
2.2 Budget och omstrukturering av verksamheten	7
2.3 Riksdagens delegation.....	8
2.4 Utvidgningen av medlemskretsen och granskning av efterlevnaden av åtaganden	9
2.4.1 Valövervakning	10
2.4.3 Monaco.....	10
2.4.4 Vitryssland	10
2.4.5 Observatörer	11
2.5 Politiska frågor.....	12
2.5.1 Europas samarbetsstrukturer i omvandling	12
2.5.2 Relationerna till andra internationella organisationer.....	12
2.5.3 Irakkriget	13
2.5.4 Tjetjenien.....	13
2.5.5 Balkan	13
2.5.6 Södra Kaukasien.....	14
2.5.7 Kampen mot terrorismen.....	15
2.5.8 Globalisering	16
2.6 Demokrati och mänskliga rättigheter	16
2.6.1 Avskaffandet av dödsstraffet.....	17
2.6.2 Uppföljning av verkställighet av Europadomstolens beslut	17
2.6.3 Mekanismen för att skydda de mänskliga rättigheterna	18
2.6.4 Jämställdhet mellan kvinnor och män	19
2.7 Sociala, ekonomiska och kulturella frågor m.m.	19
2.8 Seminarium i Stockholm.....	20
2.9 Europeiskt talmansmöte	20
2.10 Gäster	21
3. Den svenska representationen	22
Partigrupper.....	24
4 Huvudområden för församlingens verksamhet.....	25
4.1 Granskning av hur medlemsländer uppfyller sina åtaganden.....	25
4.1.1 Albanien	25
4.1.2 Armenien.....	25
4.1.3 Azerbajdzjan	26
4.1.4 Bosnien och Hercegovina.....	27
4.1.5 Georgien.....	27

4.1.6 Serbien och Montenegro.....	28
4.1.7 Turkiet	29
4.2 Politiska frågor	30
4.2.1 Kampen mot terrorism.....	30
4.2.2 Ukraina	30
4.2.3 Irak	31
4.2.4 FN.....	32
4.2.5 Cypern	32
4.2.6 Tjetjenien.....	32
4.2.7 Vitryssland.....	33
4.2.8 Kosovo.....	34
4.3 Juridiska frågor och mänskliga rättigheter.....	34
4.3.1 Europadomstolen och Europakonventionen	34
4.3.2 Fängelseförhållandena i Europa.....	35
4.3.3 Rörelsefriheten mellan Europarådets medlemsländer.....	35
4.4 Ekonomi	36
4.4.1 EBRD	36
4.4.2 OECD	36
4.5 Kultur, vetenskap och utbildning.....	37
4.6 Sociala frågor, hälso- och familjefrågor	39
4.7 Befolknings- och flyktingfrågor	39
4.8 Jordbruk och miljö.....	40
4.9 Jämställdhet mellan kvinnor och män	40

1 Europarådets roll i det europeiska samarbetet

Europarådet har under ett drygt halvsekel varit en huvudaktör när det gällt att skapa en gemensam europeisk värdegrund kring krav på demokrati, mänskliga rättigheter och rättssäkerhet. Europarådets historiska uppdrag är att åstadkomma en fastare enhet mellan medlemmarna bl.a. genom att upprätta internationella konventioner och rekommendationer. Sverige tillhörde grundarna när Europarådets stadgar undertecknades av 10 västeuropeiska stater i London den 5 maj 1949. Genom sina 194 konventioner är Europarådet i dag en viktig normgivande institution inom europeisk politik.

Stöd för och uppföljning av den samhälleliga utvecklingen i Öst- och Centraleuropas nya demokratier har präglat arbetet i den parlamentariska församlingen under det senaste decenniet. Europarådets utvidgning blev möjlig sedan det kalla kriget tagit slut. Medlemskretsen har mer än fördubblats. Vid årsskiftet 2004/05 hade Europarådet 46 medlemsländer.

Fördjupning och utvidgning av integrationen i EU har bevakats av Europarådets parlamentariska församling som en fråga som direkt påverkar Europarådets egen framtid och dess roll i det europeiska samarbetet. Genom EU:s östutvidgning i maj 2004 integrerades ytterligare 10 av Europarådets medlemsländer i unionens samarbete. Även Nato har fattat viktiga beslut om att acceptera nya medlemsländer och har genom sin utvidgning fått en gemensam gräns med Ryssland i Baltikum. Dessa förändringar i Europas samarbetsstrukturer ställer Europarådet inför nya utmaningar.

1.1 Den parlamentariska församlingens roll och uppgifter

Europarådet arbetar på tre politiska nivåer: ett beslutande och verkställande organ – ministerkommittén, ett rådgivande och pådrivande organ – den parlamentariska församlingen och ett organ för samarbete på lokal och regional nivå – den europeiska kongressen för lokala och regionala organ, kommunalkongressen.

Ledamöterna i den parlamentariska församlingen utses av medlemsländernas parlament. Antalet representanter i de nationella delegationerna fastställs i förhållande till landets invånarantal. Sedan Monaco blev medlem i september 2004 är antalet delegater i församlingen 315. Lika många suppleanter utses. Numera finns inga länder kvar i kategorin ”församlingens särskilda gäster”. Parlamentariker från Israel, Kanada och Mexiko deltar i församlingens arbete med observatörsstatus.

Även om den från början kallades den rådgivande församlingen, har man successivt gått över till beteckningen den parlamentariska församlingen. Partisamarbetet över gränserna har fått allt större betydelse. Fem parti-grupperingar är verksamma inom Europarådets parlamentariska församling:

den socialistiska gruppen (SOC), det europeiska folkpartiet (EPP/CD), den europeiska demokratiska gruppen (EDG), den liberala, demokratiska och reformistiska gruppen (LDR) samt den förenade europeiska vänstern (UEL). Ett trettiotal parlamentariker står utanför dessa partigrupperingar.

Vid utvidgningen av Europarådet har församlingen medverkat aktivt. I detta arbete har ingått att förbereda kandidatländer för medlemskap, bedöma om villkoren för medlemskap är uppfyllda och bistå de nya medlemsländerna i deras demokratiska utveckling. Församlingen har varit pådrivande i frågor som de mänskliga rättigheterna och minoriteters rättigheter samt har bidragit vid tillkomsten av ett stort antal konventioner. Stora förändringar i omvärlden och Europarådets egen utvidgning under 1990-talet har motiverat en kontinuerlig översyn av verksamhetens inriktning och formerna för det europeiska samarbetet.

Medlemskap i Europarådet bidrar till att stärka de rättsstatliga institutionerna och främjar säkerställandet av de mänskliga fri- och rättigheterna. Genom utvidgningen av medlemskretsen har Europarådet fått en mer heterogen sammansättning. Det ställer speciella krav när det gäller att upprätthålla värderingar och principer. Den parlamentariska församlingen anser att det är viktigt att säkerställa att Europarådets grundläggande värderingar – och därigenom dess trovärdighet – inte försvagas. Det räcker inte med att ett land ingår en principiell förbindelse att respektera de mänskliga rättigheterna och rättsstatens principer. Uppföljningen och kontrollen av efterlevnaden av dessa principer är därför en viktig del av verksamheten i såväl den parlamentariska församlingen som i ministerkommittén och i kongressen för lokala och kommunala myndigheter.

För att medlemmarnas ombud skall kunna fullgöra sina uppgifter i ministerkommittén, i den parlamentariska församlingen och i sekretariatet erfordras privilegier och immunitet. Dessa är fastställda i Europarådets första konvention (ETS nr 1) som är en allmän överenskommelse om privilegier och immunitet och undertecknades 1949. Med tanke på den samhällseliga utvecklingen sedan undertecknandet har principer när det gäller parlamentarisk ansvarsfrihet klargjorts. Det gäller också att förklara innebörden av flera termer som ingår i den allmänna överenskommelsen samt fastställa normer för upphävandet av parlamentarisk immunitet. Vidare har det varit viktigt att tidsmässigt precisera medlemmarnas parlamentariska immunitet. Dessa förändringar genomfördes 2003. Församlingen underströk då också vikten av samarbete och informationsutbyte med de nationella parlamenten när det gäller frågor om parlamentarisk immunitet.

2 Den parlamentariska församlingens verksamhet under 2004

2.1 Sessionen 2004

Europarådets parlamentariska församling möttes i fyra delsessioner under 2004. Samtliga hölls i Strasbourg. Delsessionerna ägde rum den 26–30 januari, den 26–30 april, den 21–25 juni och den 4–8 oktober. Det ständiga utskottet, som beslutar på församlingens vägnar mellan delsessionerna, sammanträdde den 2 mars i Paris, den 7 september i Oslo och den 25 november i Warszawa.

Vid de fyra delsessionerna debatterades utskottens rapporter, avgavs rekommendationer till ministerkommittén, antogs resolutioner och direktiv, gjordes uttalanden i aktuella frågor samt debatterades akut uppkomna kriser. De rapporter som lades fram för församlingen och det ständiga utskottet hade förberetts av tio fackutskott eller deras underutskott som sammanträtt i Strasbourg, Paris eller i något av medlemsländerna på speciell inbjudan av respektive lands parlament.

Till president för församlingen omvaldes Peter Schieder (socialist) från Österrike. En ledamot kan enligt praxis väljas till president i högst tre år. Peter Schieder är församlingens 22:e president. Utöver 20 vicepresidenter som väljs av församlingen på roterande basis ingår de politiska gruppernas ordförande ex officio i byrån. *Mats Einarsson* som UEL:s gruppleddare ingick därmed i byrån under 2004. Vid sidan av utskotten har byrån, de politiska gruppleddarnas samordningsgrupp och delegationsordförandenas möten viktiga roller när det gäller att dra upp riktlinjer för församlingens verksamhet.

Europarådets högsta tjänstemän utses av parlamentarikerförsamlingen. Val av Europarådets generalsekreterare ägde rum vid junisessionen. *Terry Davis* (Labour, Storbritannien) valdes med absolut majoritet (157 röster) till Europarådets generalsekreterare för en femårig mandatperiod som började den 1 september. Motkandidaterna var den dåvarande generalsekreteraren *Walter Schwimmer* (92 röster) och Estlands utrikesminister *Kristiina Ojuland* (48 röster).

Parlamentarikerförsamlingens sekreterare, som även han numera tituleras generalsekreterare, väljs av församlingen på förslag av ministerkommittén (63 §). *Bruno Haller* har haft posten sedan 1996. Hans andra femåriga mandatperiod sträcker sig till 2005.

2.2 Budget och omstrukturering av verksamheten

Församlingen har rätt att yttra sig över organisationens budget. Det är dock ministerkommittén som beslutar om budgeten. Debatten ägde rum vid april-

sessionen. Som underlag för debatten fanns ekonomiutskottets två rapporter: *Europarådets budget för 2005* och *församlingens egna utgifter för 2005* (dok. 10129, 10130, yttrandena 248, 249). Församlingens anslag för 2004 uppgick till 14 576 200 euro (för 2003 var siffran 14 099 700).

I yttrandet över Europarådets budget år 2005 stöder församlingen generalsekreterarens förslag till tre huvudprioriteringar: stärka övervakningen, koncentrera nya insatser till demokrati, de mänskliga rättigheterna och rättsstatens principer samt förbättra samarbetet med andra internationella organisationer och då särskilt EU. Parlamentariska församlingen vill ha mera resurser till verksamheten. Att Europadomstolen tilldelats extra resurser under 2004 välkomnas liksom en särskild budget för domarnas pensioner. Stöd för demokratisk utveckling i Tjetjenien anses vara av stor betydelse.

Vid en utvärdering av aktiviteterna inom Europarådet bör beaktas att förväntningarna och trycket på organisationen har ökat i och med den kraftiga utvidgningen av medlemskretsen sedan början av 1990-talet. Däremot har resurser inte tillförts i motsvarande grad. Med tanke på Europarådets speciella uppgifter i Europas institutionella struktur är det viktigt att regeringarna förser organisationen med tillräckliga resurser bl.a. för att delta i den internationella kampen mot terrorism, organiserad brottslighet, korruption och människohandel samt för att se till att Europadomstolen kan arbeta effektivt.

Församlingen stöder initiativet att anordna ett tredje toppmöte med stats- och regeringscheferna. Polen kommer att stå som värd i Warszawa i maj 2005. Det är i alla parter intresse att toppmötet blir en framgång. Församlingens politiska utskott har förberett en särskild rapport inför toppmötet som debatterades vid januarsessionen 2005.

2.3 Riksdagens delegation

Den svenska delegationen vid 2004 års session bestod av sex ordinarie ledamöter: *Göran Magnusson* (s), ordförande, *Anders G Högmark* (m), vice ordförande, *Birgitta Ahlqvist* (s), *Helena Bargholtz* (fp), *Carina Ohlsson* (s) och *Conny Öhman* (s). Suppleanter för dessa var *Majléne Westerlund Panke* (s), *Michael Hagberg* (s), *Göran Lindblad* (m), *Johan Pehrson* (fp), *Carina Hägg* (s) och *Mats Einarsson* (v).

Mats Einarsson fortsatte som ordförande för sin partigrupp UEL och ingick därmed i byrån ex officio.

Göran Magnusson valdes till förste vice ordförande för utskottet för procedur- och immunitetsfrågor.

Helena Bargholtz valdes till ordförande för underutskottet för barnfrågor.

Majléne Westerlund Panke valdes till vice ordförande för underutskottet för vetenskap och etik.

Carina Hägg valdes till ordförande för underutskottet om våld mot kvinnor.

En del av riksdagens Europarådsdelegation besökte Kosovo den 26–29 februari 2004. I delegationen ingick Anders G Högmark, Helena Bargholtz, Göran Lindblad, Carina Hägg och Conny Öhman.

2.4 Utvidgningen av medlemskretsen och granskning av efterlevnaden av åtaganden

Med utvidgningen av medlemskretsen har uppföljning och kontroll av efterlevnaden av medlemsländernas åtaganden blivit en allt viktigare del av Europarådets verksamhet.

Församlingens granskningsutskott har varit verksamt sedan april 1997 (res. 1115). Utskottet har till uppgift att kontinuerligt granska att alla medlemsländer respekterar Europarådets grundläggande principer och uppfyller de åtaganden som gjorts i samband med att landet blivit medlem. Dess ledamöter nomineras av de fem politiska grupperna (i motsats till de andra utskotten där medlemmarna utses av de nationella delegationerna) och utses av byrån. Härutöver ingår de politiska och juridiska utskottens ordförande ex officio.

En granskning inleds med ett skriftligt yttrande från två av utskottet utsedda rapportörer som skall representera olika politiska grupperingar. Två ledamöter från det granskade landets Europarådsdelegation ingår också i granskningsutskottet, men utan rätt att delta i utskottets voteringar. Granskningsutskottets möten är inte öppna för andra än ledamöterna. Nio länder har under 2004 varit föremål för granskning. Församlingen debatterade landrapporter om Albanien, Armenien, Azerbajdzjan, Bosnien och Hercegovina, Georgien, Serbien och Montenegro samt Turkiet. Andra stater som för närvarande är föremål för granskning är Moldavien, Ryssland och Ukraina.

Ackreditering av ledamöter kan också användas som ett instrument för att granska huruvida medlemsländerna fullföljer sina åtaganden. Enligt stadgan skall församlingen vid öppnandet av den årliga sessionen kontrollera och ratificera medlemmarnas och gästernas ackreditering (6.3 §). Bristande jämställdhet ledde till ett beslut att upphäva rösträtten för Irlands och Maltas nyutnämnda delegationer vid inledningen av januarsessionen. Orsaken var att parlamenten nominerat enbart manliga delegater (dok. 10051, res. 1360). Enligt en ändring i församlingens stadga ska det underrepresenterade könet i varje delegation företrädas i minst samma utsträckning som i det nationella parlamentet. I varje fall måste en person i delegationen vara av det underrepresenterade könet.

Ackrediteringen av Serbien och Montenegros delegation ifrågasattes vid aprilsessionen. Det handlade dock om en enskild delegat som tillhör ett extremistparti men reglerna gör det möjligt att avvisa enbart en hel delegations ackrediteringar. Följaktligen ackrediterades den serbisk-montenegrinska delegationen men församlingen beslutade att se över denna regel.

Församlingens frågestund i samband med sessionerna ger ytterligare ett tillfälle att följa upp huruvida ministerkommittén verkställer församlingens

rekommendationer. Fyra gånger om året redogör utrikesministern för ministerkommitténs ordförandeland för verksamheten i ministerkommittén. Ledamöterna har sedan möjlighet att ställa frågor till utrikesministern. Vid aprilsessionen ställde *Mats Einarsson* en fråga till ordförandelandet Nederländernas statsminister Balkenende om behandlingen av asylsökande i Nederländerna.

2.4.1 Valövervakning

Valövervakning är ett komplement till granskningen av efterlevnaden av medlemsländernas åtaganden. Parlamentarikerförsamlingen har under de senaste åren engagerat sig i ett stort antal valövervakningsinsatser framför allt i Central- och Östeuropa, oftast i samarbete med OSSE och Europaparlamentet.

Parlamentariker som valövervakare bedöms ur politisk synvinkel vara av stor betydelse trots att de nästan enbart deltar som korttidsobservatörer. Den parlamentariska församlingen har under 2004 sänt valövervakare till Georgien, Kazakstan, Ryssland, och Ukraina.

För att harmonisera principer som styr valobservation och bedömning av valadministration har församlingen antagit en uppförandekod i valfrågor (rek. 1595 (2003)).

2.4.3 Monaco

Genom att Monacos reformarbete framskridit blev förutsättningarna för landets medlemskap i Europarådet klara under 2004. Monaco hade lämnat in sin medlemskapsansökan i oktober 1998. Under de efterföljande sex åren har församlingen undersökt om Monaco uppfyller Europarådets normer. Församlingen hade ställt ett antal krav för medlemskap: en konstitutionell reform som också berörde parlamentets befogenheter, ett nytt valsysteem samt en ny medborgarskapslag. Dessutom ansåg församlingen att Monacos fördrag med Frankrike innebar begränsningar i landets suveränitet. Monaco måste dessutom uppfylla OECD:s kriterier när det gäller skattesamarbete.

Vid aprilsessionen tillstyrkte församlingen Monacos ansökan om medlemskap under villkor att en överenskommelse nås om reformeringen av Monacos fördrag med Frankrike (dok. 10128, yttrande 250). Vid junisessionen hade en sådan bekräftelse kommit. Med Monaco har Europarådet 46 medlemsländer. Monacos tillträde uppmärksammades vid höstsessionen i en ceremoni i Europapalatset. Fyra parlamentariker från Monaco kommer därmed att ingå i församlingen.

2.4.4 Vitryssland

Vitryssland ansökte ånyo hösten 2003 om medlemskap i Europarådet. Församlingens byrå beslutade i januari 2004 att inte ta upp frågan om gäststatus.

Landet anhöll om medlemskap redan 1993 men det vitryska parlamentets gäststatus suspenderades av byrån sedan president Lukasjenka år 1996 avsatt

det folkvalda parlamentet och själv utsett ett parlament. Sedan dess har Vitryssland hållit parlaments- och presidentval år 2000, 2001 och 2004 utan att de uppfyllt internationell standard för fria och demokratiska val. Europarådet inbjöds inte som valobservatör till parlamentsvalet den 15 oktober.

Situationen i Vitryssland är i stort sett oförändrad, och därmed saknas förutsättningar för att Vitryssland skulle återfå sin särskilda gäststatus. Kränkningar av de mänskliga rättigheterna fortsätter, det civila samhället och det lokala styrelseskicket är underutvecklade, rättsväsendets oberoende ifrågasätts och parlamentets befogenheter är begränsade. Församlingen är också oroad över ett stort antal försvunna medborgares öden samt övergrepp på yttrandefriheten och mediernas möjligheter att arbeta.

En långdragen isolering av Vitryssland ligger dock inte i det vitryska folkets eller omvärldens intresse. Isolering kan bromsa demokratins utveckling i landet. I samråd med andra internationella institutioner har Europarådet tagit initiativ för ökade kontakter. Relationerna har dock förblivit ansträngda även sedan OSSE:s mission har fått möjlighet att återuppta sin verksamhet i Minsk.

Det politiska utskottet fortsätter sitt arbete med att analysera relationerna mellan Europarådet och Vitryssland genom ett särskilt underutskott för detta ändamål. Även försvinnanden som tros ha politisk anknytning utreds av församlingen.

2.4.5 Observatörer

Utomeuropeiska länder har möjlighet att delta i Europarådets verksamhet. Europarådets toppmöte i Wien 1993 skapade en ny typ av observatörsstatus för utomeuropeiska länder. Det är ministerkommittén som beslutar om ett lands observatörsstatus. Beslutet träder i kraft sedan parlamentarikerförsamlingen har lämnat ett positivt yttrande. Med stöd av beslutet får en observatör delta i det samarbete som är underställt ministerkommittén. Ett land med observatörsstatus måste dessutom anhålla om att få sända observatörer till den parlamentariska församlingen som fattar beslut i frågan. Israel, Kanada och Mexiko medverkade under 2004 som observatörer i den parlamentariska församlingen. Sydkorea har ansökt om observatörsstatus.

Underutskottet för relationer med icke-medlemsländer har till uppgift att sköta kontakterna med observatörerna.

Församlingen har etablerat en politisk dialog med Kazakstans parlament genom att församlingens president undertecknat en överenskommelse med Nurtay Abikayev, talmannen för Kazakstans parlament. Syftet med överenskommelsen är att främja parlamentarisk demokrati, rättstatens principer och respekten för de mänskliga rättigheterna i landet. Överenskommelsen är det första av sitt slag som församlingen undertecknat.

2.5 Politiska frågor

2.5.1 Europas samarbetsstrukturer i omvandling

Församlingens president inledde sitt tal vid öppnandet av vårsessionen med konstaterandet att ett starkare och mer samlat Europa skapas när EU utvidgas. Målet om ett gränslöst Europa tar ett steg närmare den politiska verkligheten. I och med EU:s utvidgning i maj 2004 är mer än hälften av Europarådets medlemsstater också medlemmar i EU. Undertecknandet av EU:s konstitutionella fördrag i slutet av oktober välkomnades av Europarådets ledning som ett betydelsefullt steg i den europeiska integrationsprocessen. Fördragets genomförande kommer att leda till ett starkare och effektivare Europa samt påverka hela kontinenten, sade församlingens president och Europarådets generalsekreterare i ett gemensamt pressmeddelande. Genom det konstitutionella fördraget banas väg för att uppfylla det önskemål som Europarådet länge har framfört nämligen att gemenskapen ska tillträda Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna.

Enligt församlingen erbjuder Europarådet en unik plattform för diskussioner och samarbete för EU:s medlemsstater, icke-medlemsstater och själva unionen. Genom sina juridiskt bindande konventioner har Europarådet varit en aktiv partner i EU-utvidgningens tidiga skede.

När Europas institutionella strukturer förändras måste Europarådet tydliggöra sin framtida roll, menar församlingen. Det är viktigt att kunna anpassa organisationen och verksamheten till den nya verkligheten. Genom EU:s grundrättsstadga stärktes principerna om demokrati, de mänskliga rättigheterna och rättsstaten. Närmare samarbete mellan ministerkommittén och det europeiska rådet samt mellan församlingen och Europaparlamentet eftersträvas av församlingen. Den har även föreslagit en trojka bestående av Europarådet, EU och OSSE för att öka samarbete och ömsesidig information samt för att undvika överlappning i verksamheten. Andra förslag går ut på att EU öppnar ett kontor i Strasbourg och att EU beviljas ett associerat medlemskap i Europarådet.

2.5.2 Relationerna till andra internationella organisationer

Dialogen med andra organisationer av betydelse för Europa har fortsatt även under 2004. Europarådet samarbetar med både allmänpolitiska organisationer och fackorgan. Samarbete mellan EU, OSSE och Europarådet, deras respektive parlamentariska församlingar samt med FN och dess fackorgan utvärderas vid särskilda debatter och i samband med möten mellan ledande representanter för dessa institutioner. FN:s generalförsamling debatterade år 2000 för första gången relationerna mellan FN och Europarådet. Sedan dess har en årlig debatt om relationerna stått på generalförsamlingens dagordning. Stödet till FN är ett återkommande debattämne och ingick i aprilsessionens dagordning. Församlingen har länge förespråkat en ökad parlamentarisk medverkan i

FN. Församlingen föreslår även att en permanent representation i New York för Europarådet.

En niomannadelegation från den parlamentariska församlingen under president Schieders ledning mötte i februari FN:s högnivåpanel som utnämns av generalsekreterare Kofi Annan i november 2003. *Mats Einarsson* ingick i delegationen.

Europaparlamentet och Europarådets parlamentariska församling har ett entydigt åtagande och gemensamt ansvar för att stärka demokrati, rättsstatlighet och de mänskliga rättigheterna. EU:s utvidgning har intensivt följts av den parlamentariska församlingen och utvidgningens konsekvenser har debatterats från olika perspektiv. *Ekonomiska aspekter av EU:s utvidgning* och *särskilt dess följder för rörelsefriheten mellan Europarådets medlemsländer* var bland debattämnena under den första delsessionen i januari (dok. 10012, 9979 rev., 10025, rek. 1647, 1648, res. 1365).

2.5.3 Irakkriget

Våldet och terrorn fortsätter i Irak. Vägen till ett fredligt och demokratiskt Irak har visat sig bli längre och svårare än befarats. Vid återkommande debatter har församlingen uttryckt sin djupa oro med anledning av kriget i Irak och dess konsekvenser. Det internationella samfundet står inför stora utmaningar när det gäller återuppbyggnaden och demokratiseringen av det ockuperade Irak. Vid en debatt i juni underströk församlingen återigen vikten av att FN ges en central roll när det gäller Iraks civila återuppbyggnad.

2.5.4 Tjetjenien

Den militära konflikten i Tjetjenien har varit ett av de dominerande debattämnena vid församlingens sessioner sedan år 2000. Situationen i Tjetjenien karakteriseras av grova kränkningar av de mänskliga rättigheterna, kränkningar av folkrätten och krigsförbrytelser begångna av båda sidor i konflikten. I sin kritik har församlingen fokuserat på brott mot de mänskliga rättigheterna under kriget. Församlingens förslag att låta en internationell tribunal behandla krigsförbrytelser i Tjetjenien har avfärdats av de ryska parlamentarikerna.

Den gemensamma arbetsgrupp som upprättades år 2001 mellan församlingen och den ryska statsduman har ersatts av rundabordssamtal i det politiska utskottets regi. Avsikten är att tillsammans med ryska och tjetjenska representanter följa utvecklingen i Tjetjenien.

2.5.5 Balkan

Sedan Serbien och Montenegro blev medlem år 2003 ingår samtliga länder på Balkan i Europarådet. Europarådet söker aktivt stödja en demokratisk utveckling på Balkan. Demokratiska institutioner är avgörande för både den politiska och den ekonomiska återuppbyggnaden, liksom för den lokala förvaltningen och det humanitära arbetet. Vid uppbyggnaden av demokratiska

institutioner på Balkan har församlingen velat ge Europarådet en framskjuten roll.

Kosovos regionala status är en olöst fråga. Kosovo står tills vidare under FN:s administration. Målet är att säkerställa att området utvecklas till en autonom multietnisk demokrati. Utvecklingen i Kosovo har stor bäring på förhållandena i grannländerna. Provinsens utveckling har visst visat framsteg men de våldsamer som bröt ut i mars gjorde det uppenbart att det kommer att ta lång tid att uppnå en situation där stabilitet, grannsämlja och framtidstro råder. I oktober hölls val av provinsparlamentet. Valet bojkottades av den serbiska minoriteten och valdeltagandet blev 53 %. En del av riksdagens Europarådsdelegation besökte Kosovo i februari 2004 kort innan våldsamererna bröt ut i regionen.

Det juridiska utskottet anordnade i mars en utfrågning om MR-situationen i Kosovo. Frågeställningarna handlade om politisk auktoritet och administrativa strukturer, mekanismer för att skydda de mänskliga rättigheterna samt tillämpningen av Europarådets standard i praktiken.

En serie parlamentariska konferenser om stabilitetspakten för sydöstra Europa utgör ett samarbetsprojekt mellan Europarådets och OSSE:s församlingar samt Europaparlamentet. Den femte konferensen ägde rum i Sofia i november 2004. Från den svenska delegationen deltog *Göran Lindblad*. Tidigare konferenser har hållits i Bukarest, Tirana och två gånger i Bryssel. Församlingen stödjer detta samarbete. För att uppnå politisk stabilitet, fred och regional säkerhet behövs snabb ekonomisk utveckling, samarbete mellan länderna på Balkan och deras integration i europeiska samarbetsstrukturer.

För att upprätta en fungerande förvaltning och rättsstat i Serbien och Montenegro har Europarådet ett omfattande samarbete med OSSE. I detta syfte öppnades år 2001 ett gemensamt kontor i Belgrad.

2.5.6 Södra Kaukasien

Församlingen har i flera sammanhang uttryckt oro över den politiska och ekonomiska situationen i södra Kaukasien. Genom medlemskap i Europarådet avsåg man att främja samarbetet mellan de tre länderna i Kaukasienområdet. Att en sådan utveckling inte har tagit fart har skapat besvikelse. Armeniens och Azerbajdzjans regeringar förväntades redovisa framsteg när det gäller demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer. Ökade möjligheter till en fredlig lösning på problematiken kring Nagorno-Karabach spelade en central roll för Armeniens och Azerbajdzjans inträde.

Både Armeniens, Azerbajdzjans och Georgiens åtaganden som Europarådsmedlemmar granskades i ett flertal debatter under 2004. Församlingen ställde krav och utfärdade varningar till framför allt Azerbajdzjan men också till Armenien och Georgien.

I Georgien inleddes år 2004 med ett presidentval den 4 januari. Parlamentsval hölls i mars. Båda valen övervakades av Europarådet. De internationella valövervakarna konstaterade att valen visade på en betydande positiv utveckling i jämförelse med tidigare val i landet. Viktiga steg hade tagits mot

en demokratisering. Georgiens nyss tillträdde president Michail Saakasjvili beslutade att avlägga sitt första officiella utrikesbesök i Strasbourg och höll ett tal inför församlingen vid årets första delsession.

Armenien har undertecknat och ratificerat ett flertal av Europarådets konventioner, antagit en ny vallag och en lag beträffande politiska partier. Efter att ha kritiserats hårt ratificerade Armenien i september 2003 Europakonventionens protokoll nr 6 om avskaffande av dödsstraffet. Församlingen har krävt att brister i rättsväsendet särskilt när det gäller garantier för domarnas oberoende ställning rättas till. Ytterligare krav har gällt lagstiftning om en ombudsmannainstitution, mediefrihet och lokalt självstyre. Resoluta åtgärder har krävts för att minska korruptionen. I maj 2003 övervakade Europarådet Armeniens presidentval. De krav som uppställs som standard för demokratiska val uppfylldes dock inte.

Den långsamma reformtakten när det gäller att förbättra situationen för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna i Azerbajdzjan har kritiserats av församlingen, särskilt förekomsten av politiska fångar. Snabba åtgärder behövs för att uppfylla kraven på yttrandefrihet, föreningsrätt och separation av statsmakter. Azerbajdzjan har bara delvis levt upp till sina åtaganden när det gäller att ratificera Europarådets konvention mot korruption. Landet har dock uppfyllt vissa av sina åtaganden i Europarådet och bl.a. inrättat en ombudsmannainstitution. Europarådet har gett expert hjälp för att reformera lagstiftningen om en konstitutionell domstol samt om en civilrättslig och straffrättslig processordning. Presidentvalet 2003 blev en besvikelse. Förekomsten av våld, häktning av journalister och oppositionsledare, poliovåld mot demonstranter och konfiskering av oppositionella tidningar gav anledning att ifrågasätta Azerbajdzjans vilja att respektera Europarådets normer.

2.5.7 Kampen mot terrorismen

Kampen mot den internationella terrorismen har varit ett återkommande tema i församlingen efter terrorattacken mot USA den 11 september 2001. Den upplevdes som ett direkt hot mot den öppna demokratiska samhällsmodellen och de grundläggande värden som Europarådet slår vakt om. Församlingen har fördömt terrorism som ett hot mot internationell fred och säkerhet.

Europarådet har antagit flera konventioner som syftar till att bekämpa terrorism, t.ex. den europeiska konventionen om bekämpande av terrorism (ETS nr 90), den europeiska utlämningskonventionen (ETS nr 24) och den europeiska konventionen mot IT-relaterad brottslighet (ETS nr 185). Ett tilläggsprotokoll till konventionen från 1977 om bekämpande av terrorism har utarbetats för att göra konventionen slagkraftigare. Det nya protokollet gör det möjligt för observatörländer att ansluta sig till konventionen.

En följd av den internationella kampen mot terrorism har blivit att många länder i snabb takt genomdrivit skärpta lagar. Det finns risk för otillräckligt underbyggda beslut när ärenden forceras fram. Rättsstatens principer får inte underordnas strävan att effektivare kunna bekämpa hoten från den internat-

ionella terrorismen. Församlingen har sagt att vid antagandet av antiterroristlagar i medlemsländerna gäller det att försvara fundamentala mänskliga rättigheter och inte att underminera dem.

2.5.8 Globalisering

Även om Europarådet är en regional organisation bevakar den parlamentariska församlingen den politiska och ekonomiska utvecklingen över hela världen. Den tilltagande globaliseringen påverkar i hög grad utvecklingen i de europeiska länderna.

Europarådets roll bör vara att föra den internationella dialogen framåt och förvandla konfrontation till dialog. Med sin värdegrund har Europarådet goda förutsättningar att delta i en debatt om globaliseringens olika dimensioner.

Utvecklingen av världshandeln och handelspolitiskt samarbete med anknytning till *Doharundan* var ett aktuellt tema vid oktobersessionen (dok. 10278, res. 1398). Världshandelsorganisationen WHO:s möte i Doha 2001 började en ny treårig förhandlingsrunda. Församlingen framhöll vikten av att det globala handelspolitiska regelverket bidrar positivt till en ekonomisk tillväxt världen över men särskilt i utvecklingsländer. Församlingen efterlyser åtgärder som säkerställer att handelsöverenskommelser tar hänsyn till ett ökat behov att skydda miljön.

2.6 Demokrati och mänskliga rättigheter

Europarådets bärande idé är att respekt för de mänskliga rättigheterna skapar en fast grund för fred och säkerhet. Europarådets konvention om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (ETS nr 5) undertecknades 1950. Konventionen övervakas av Europadomstolen. Domstolen för de mänskliga rättigheterna är numera permanent. Domstolens domare arbetar på heltid i Strasbourg. Europadomstolen är sammansatt av 46 domare, en domare från varje land som tillträtt Europakonventionen. Europadomstolens domare väljs av den parlamentariska församlingen. Regeringarna har nomineringsrätt. Vid aprilsessionen var det aktuellt att välja domare från 18 medlemsländer. Församlingen valde 5 nya domare och omvalde 13, bland dem den svenska domaren Elisabet Fura-Sandström. Tre länder fick göra om nomineringsprocessen på grund av bristfälliga kandidatlistor varav två saknade kvinnliga kandidater.

Vid januarsessionen debatterade församlingen *riktlinjer inför val av nya domare till Europadomstolen* (dok. 9963, 10048, rek. 1649, res. 1366). Nomineringsförfaranden i medlemsstaterna bör vara öppna och båda könen skall finnas representerade bland de tre kandidaterna, anser församlingen. Kandidaterna ska ha erfarenhet av mänskliga rättigheter. Församlingen ställer sig bakom förslaget att domarna väljs för nio år utan möjlighet till omval, i stället för sex år med möjlighet till omval som fallet varit tidigare.

Med Europarådets utvidgning har antalet domstolsärenden ökat kraftigt. Upprepade varningar har framförts i parlamentarikerförsamlingen om att Europadomstolen riskerar att förlora sin trovärdighet om eftersläpningen i ärendebehandlingen fortsätter. Församlingen har i flera sammanhang påpekat bristen på resurser när det gällde arbetet med MR-frågorna. Risken finns att Europarådet förlorar något av den respekt det åtnjuter. Det är medlemsländernas gemensamma ansvar att garantera att domstolen även fortsatt kan arbeta effektivt. Ett nytt protokoll nr 14 till Europakonventionen debatterades av församlingen vid aprilsessionen. Avsikten med det nya protokollet är att se över konventionen för att domstolen skall kunna klara av sin arbetsbörda.

Anders G Högmark påpekade i en fråga till regeringen att det kommit allt fler oroande rapporter om den orimliga arbetssituationen för Europadomstolen. Han undrade om regeringen avsåg att vid Europarådets toppmöte i Warszawa i maj 2005 ta initiativ som syftar till att förändra den ohållbara situationen för Europadomstolen.

2.6.1 Avskaffandet av dödsstraffet

Rätten till liv är en av de mänskliga rättigheterna. Respekt för liv tillhör Europarådets grundläggande värderingar. Därför ställer Europarådet kategoriska krav på dödsstraffets avskaffande och har som mål att avskaffa dödsstraffet inte bara i Europa utan i hela världen. Förekomsten av dödsstraff i några medlems- och observatörländer har varit ett ständigt föremål för intensiv bevakning i församlingen. Församlingen har kritiserat tillämpningen av dödsstraffet i USA och Japan, båda observatörländer i Europarådet, och krävt dess avskaffande.

Vid årsskiftet 2004/05 hade 44 av rådets 46 medlemsstater ratificerat tilläggsprotokoll nr 6 till Europakonventionen som förbjuder dödsstraff (ETS nr 114). De länder som ännu inte har ratificerat tilläggsprotokollet är Ryssland och Monaco, men ett moratorium gäller i dessa länder. Under 2002 ratificerade Bosnien och Hercegovina och Azerbajdzjan tilläggsprotokollet och under 2003 Armenien och Turkiet.

Genom ett tilläggsprotokoll till Europakonventionen (ETS nr 187) har dödsstraffet totalt förbjudits. Tilläggsprotokoll nr 13 kompletterar det förbud mot dödsstraff i fredstid som funnits sedan 1985. För de stater som ratificerar tilläggsprotokollet blir dödsstraffet förbjudet även i krigstid och när det råder fara för krig.

Vitryssland, som står utanför Europarådet, är det sista landet i Europa som fortfarande verkställer dödsstraff.

2.6.2 Uppföljning av verkställighet av Europadomstolens beslut

De till Europakonventionen anslutna staterna förbinder sig att erkänna domstolens obligatoriska jurisdiktion. Att verkställa Europadomstolens domar är av stor betydelse och utgör en väsentlig del i den europeiska mekanismen för att skydda de mänskliga rättigheterna. Det faktum att flera av Europadomstolens domar flera år efter avgörandet inte blivit verkställda riskerar att under-

minera det system som byggts upp under Europakonventionen. Det är därför med stor oro församlingen följt utvecklingen och uttalat sig i ärendet. För att ta itu med problemet har församlingen föreslagit att ministerkommittén intar en striktare hållning mot de medlemsländer som brister i verkställighet av domar. Församlingen har vidare rekommenderat bl.a. att europeisk domstolspraxis införlivas i den nationella lagstiftningen och att myndigheterna i medlemsländerna effektiviserar verkställigheten av domar.

Församlingen har åtagit sig att regelbundet följa domarnas verkställighet. Således är verkställigheten av domarna från Europadomstolen en återkommande punkt på dagordningen för det juridiska utskottet och församlingen.

2.6.3 Mekanismen för att skydda de mänskliga rättigheterna

Den europeiska konventionen om *förhindrande av tortyr och annan omänsklig och förnedrande behandling eller bestraffning* (ETS nr 126) antogs av ministerkommittén i juni 1987 och trädde i kraft den 1 februari 1989. Konventionen har ratificerats av samtliga medlemsstater utom Monaco. Sverige ratificerade konventionen den 21 juni 1988. Den kommitté, CPT, som upprättats enligt konventionen för att undersöka behandlingen av frihetsberövade inledde sin verksamhet 1990. Kommittén består av en representant från varje medlemsland. De nationella delegationerna nominerar kandidaterna och valet sker i ministerkommittén. Sveriges första representant var Love Kellberg som efterträddes 1995 av Christina Doctare. År 2002 utsågs Thomas Hammarberg till Sveriges representant i CPT men han avsåg sig senare uppdraget. Från 2003 är jur.kand. Ann-Marie Orlér den svenska representanten i CPT. Mandatperioden är fyra år med möjlighet att omväljas en gång.

Europarådets *kommissarie för de mänskliga rättigheterna* inrättades under 1999. Den första kommissarien är Alvaro Gil-Robles (Spanien). Hans mandatperiod på sex år började den 1 januari 2000. Kommissarien kan inte omväljas enligt de gällande reglerna fast en debatt pågår om en möjlig förlängning. *MR-kommissariens verksamhetsrapport 2002* debatterades av församlingen vid januarsessionen (dok. 10024, rek. 1640). I den antagna rekommendationen får kommissarien starkt stöd av församlingen för sitt arbete. Kommissariens dynamiska tolkning av mandatet välkomnas. Kommissarien uppmanas att, med utgångspunkt i Europadomstolens domar, främja förändringar av sådana lagar i medlemsländerna som ger upphov till många klagomål inför domstolen. Ministerkommittén uppmanas att ändra kommissariens mandat samt Europakonventionen om mänskliga rättigheter så att kommissarien kan ta ärenden till Europadomstolen. Församlingen föreslår också att kommissarien får ökat utrymme att rapportera i frågor han själv anser angelägna. Ökade resurser för verksamheten förordas.

MR-kommissarien besökte Sverige den 21–23 april 2004 inom ramen för sin reguljära verksamhet. Diskussioner med riksdagens Europarådsdelegation och utrikesutskottets representanter ingick i hans besöksprogram.

Församlingens ledamöter kan genom att ställa skriftliga frågor begära svar från ministerkommitténs ordförande även utanför sessionen. Den franska

polisens agerande mot falungonganhängare i Paris i januari 2004 var föremål för en fråga från *Göran Lindblad*. Han undrade vad Europarådets ministerkommitté avser att göra för att garantera yttrandefriheten även för falungonganhängare. Ministerkommitténs ordförande svarade att arresteringarna ägt rum inom ramen för en viktig säkerhetsoperation som var nödvändig under ett kinesiskt statsbesök i den franska huvudstaden. Åtgärderna var exceptionella och inte riktade mot en speciell grupp.

En ny konvention mot människohandel bearbetas inom Europarådet. Konventionen är avsedd att komplettera FN-protokollet i samma ämne, främst genom att stärka skyddet för offren för människohandel och genom att etablera en effektiv övervakningsmekanism.

2.6.4 Jämställdhet mellan kvinnor och män

Europarådets verksamhet för att utveckla jämlikhet mellan kvinnor och män är ett väsentligt led i organisationens arbete för att främja en pluralistisk demokrati, förankrad i rättsstatens principer och respekt för de mänskliga rättigheterna. Utskottet för frågor rörande jämställdhet mellan kvinnor och män har varit verksamt sedan januari 1998. Utskottets uppdrag är att föreslå åtgärder och bevaka att medlemsstaterna lever upp till sina åtaganden på detta område. Det skall främja jämställdhet bl.a. genom att anordna seminarier, konferenser och utfrågningar. I församlingens egen krets är den kvinnliga representationen (ca 20 %) inte tillfredsställande.

Församlingen har under de senaste åren antagit en lång rad rekommendationer som handlar om några av de värsta formerna av kvinnoförtryck och diskriminering som förekommer i Europa. Under 2004 behandlades bl.a. kvinnors roll i konfliktförebyggande, kvinnors deltagande i val, våld mot kvinnor och en europeisk strategi för att främja sexuell och reproduktiv hälsa.

2.7 Sociala, ekonomiska och kulturella frågor m.m.

Församlingen är parlamentariskt forum för att granska verksamheten i de mellanstatliga regeringsorganen Europeiska utvecklingsbanken, EBRD, och Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling, OECD. Rapporter om verksamheten inom OECD och EBRD finns varje år på församlingens dagordning.

Klimatförändringar har följts av församlingen i upprepade debatter under ett flertal år. En debatt om Kyotoprotokollet ägde rum vid höstsessionen ett par veckor innan den ryska duman ratificerade avtalet. Rysslands godkännande var det som behövdes för att överenskommelsen om den internationella handlingsplanen mot växthuseffekten skall kunna träda i kraft.

En rapport om Strasbourgs förutsättningar som en europeisk huvudstad debatterades vid januarsessionen. Församlingen menade att värdlandet Frankrike borde agera mera kraftfullt så att Strasbourg kan uppfylla sitt uppdrag som värd för tunga europeiska institutioner.

Vid aprilsessionen ställde församlingen sig bakom migrationsutskottets förslag och att grunda ett europeiskt migrationscenter. Centrets uppgift skulle vara att följa migrationsrörelserna i Europa. Ett parlamentariskt forum om migration och de mänskliga rättigheterna i Mexiko anordnades i Mexiko i slutet av mars. Det var ett samarbetsprojekt mellan migrationsutskottet och den mexikanska senatens MR-utskott.

Det ingår i Europarådets roll att fokusera på de mest utsatta samhällsgruppernas villkor och rättigheter. Bland dessa grupper märks gamla, sjuka, handikappade, barn, kvinnor, minoriteter, flyktingar, katastrofoffer och tvångsförflyttade. *Helena Bargholtz* var initiativtagare när det gällde en rapport om förbud mot barnaga i hela Europa. Debatten ägde rum vid junisessionen. Behandlingen av denna fråga dokumenterades genom att hela processen filmades.

Europarådet har en normskapande roll även inom bioetik och biomedicin. Fokus sätts på förhållandet mellan mänskliga rättigheter och hälsa.

Varje år delar församlingen ut ett pris till den europeiska stad, kommun eller region som på ett föredömligt sätt arbetat för att stärka Europasamarbetet. Den belgiska kommunen Oudenaarde fick ta emot Europapriset 2004. Karlskrona fick den nästa högsta utmärkelsen, den europeiska hederstavlan, tillsammans med åtta andra kommuner från fem olika länder.

2.8 Seminarium i Stockholm

På inbjudan av riksdagens Europarådsdelegation anordnade utskottet för procedurfrågor och immunitet ett internationellt seminarium i riksdagshuset den 10–11 december 2004. Nästan 100 deltagare från ett tjugotal länder deltog i seminariet som handlade om *oppositionens roll i ett demokratiskt parlament*. Seminariet öppnades av förste vice talman *Per Westerberg* som redogjorde för svenska erfarenheter. Oppositionens parlamentariska roll belystes av internationella experter i författningsfrågor bland dem *Ingvar Mattsson*, biträdande kanslichef för riksdagens konstitutionsutskott. Frågan om hur mycket opposition som är nödvändig eller önskvärd i en demokrati var temat för seminariets första del. Under den andra delen av seminariet redogjordes för oppositionens rättigheter och möjligheter att påverka parlamentets ärendehantering. *Göran Magnusson* sade att både konflikt och konsensus är demokratins beståndsdelar. I alla parlament måste man hitta en balans mellan de konkurrerande värderingarna. Oppositionens huvuduppgift är att erbjuda ett trovärdigt alternativ till det regerande partiet. I en effektiv demokrati är den parlamentariska oppositionens uppgift att ifrågasätta och kontrollera regeringens verksamhet.

2.9 Europeiskt talmansmöte

Sedan 1975 sammankallar presidenten i Europarådets parlamentariska församling vartannat år ett möte med talmännen i de nationella parlamenten i någon av medlemsländernas huvudstäder, alternativt i Strasbourg. I maj 2004 var församlingens president Peter Schieder värd i Strasbourg för närmare 60 deltagande talmän. Vid dessa möten deltar även talmän från stater med observatörs- eller gäststatus liksom presidenterna i ett antal interparlamentariska församlingar – Europaparlamentet, Natos parlamentariska församling, OSSE:s parlamentariska församling, Västeuropeiska unionens församling, Beneluxrådet, Nordiska rådet och Interparlamentariska unionen. Från Sverige deltog talman *Björn von Sydow*. Från riksdagen deltog dessutom *Göran Magnusson*, *Helena Bargholtz* och *Mats Einarsson*.

Konferensen utgör ett forum där talarna redovisar åsikter och ställningstaganden i olika frågor. Talmanskonferensen antar inte några resolutioner. Strasbourg-mötet hade två teman, nämligen medborgarnas förtroende för demokratiska institutioner och hur ny teknik kan användas för att stärka demokratin. Talmännen betonade vikten av att vidta åtgärder för att motivera väljarna att vara aktiva genom de demokratiska institutionerna. De diskuterade också de möjligheter att bättre informera medborgarna om parlamentens arbete och att interagera med medborgarna som ges genom ny teknik. Dessutom ansågs det i dag vara viktigare än någonsin att stärka länkarna mellan de nationella parlamenten och med de internationella församlingarna.

2.10 Gäster

Parlamentarikerförsamlingen gästades under 2004 av Armeniens president Robert Kacharan, Azerbajdzjans president Ilham Aliyev, Cyperns president Tassos Papadopoulos, Georgiens president Michail Saakasjvili, Monacos kronprins Albert, Nederländernas statsminister Jan Peter Balkenende, Norges statsminister Kjell Magne Bondevik, Kroatians premiärminister Ivo Sanader, Turkiets premiärminister Recep Tayyip Erdogan, Kanadas biståndsmminister Aileen Carroll, den tjetjenska republikens president Alkhanov, Europeiska centralbankens nye president Jean-Claude Trichet, OECD:s biträdande generalsekreterare Herwig Schögl, WTO:s generaldirektör Supachai Panitchpakdi, UNEP:s verkställande direktör Klaus Töpfer, EBRD:s president Jean Lemierre, Venedigkommissionens president Antonio La Pergola, UNMIK:s dåvarande chef Harri Holkeri, Pan-afrikanska församlingens president Gertrude Mongella, CLRAE:s president Giovanni Di Stasi, MR-kommissarien Alvaro Gil-Robles, Georgiens talman Nino Burjanadze, Monacos talman Stéphane Valeri och senatens talman Nurtay Abikayev från Kazakstan.

Nederländernas utrikesminister Bernard Bot i egenskap av ministerkommitténs ordförande under det första halvåret och Norges utrikesminister Jan

Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.:Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.Fel! Okänt namn på dokumentegenskap. 2 DEN PARLAMENTARISKA FÖRSAMLINGENS VERKSAMHET UNDER 2004

Petersen i samma egenskap under det andra halvåret informerade församlingen om verksamheten i ministerkommittén och svarade på frågor.

3 Den svenska representationen

För 2004 års session hade riksdagen anmält följande valda ombud och ersättare till församlingen och dess organ.

Ombud

1. Göran Magnusson (s), delegationens ordförande
2. Anders G Högmark (m), delegationens vice ordförande
3. Birgitta Ahlqvist (s)
4. Helena Bargholtz (fp)
5. Carina Ohlsson (s)
6. Conny Öhman (s)

Ersättare

1. Majléne Westerlund Panke (s)
2. Göran Lindblad (m)
3. Michael Hagberg (s)
4. Johan Pehrson (fp)
5. Carina Hägg (s)
6. Mats Einarsson (v)

Ordföranden företräder delegationen i det **ständiga utskottet**. Vid förhinder kan han utse en ställföreträdare. Dessutom ingår de politiska gruppernas ordförande ex officio i det ständiga utskottet. Det ständiga utskottet har fullmakt att besluta på församlingens vägnar under perioder då denna ej är samlad. Ombuden och ersättarna var fördelade på församlingens tio fackutskott. I fackutskotten, vilka sammanträder såväl under som mellan församlingens plenarmöten, bereds ärenden som församlingen har att besluta om. Utgående från utskottens betänkanden och förslag antar församlingen rekommendationer till ministerkommittén, resolutioner, yttranden och direktiv. Flertalet utskott har tillsatt underutskott, vilka i många fall är permanenta från session till session. Vidare kan ad hoc-utskott utses för en särskild fråga.

Under 2004 års session var ombuden och ersättarna fördelade på församlingens utskott och underutskott på sätt som anges nedan (utskottsersättare inom parentes).

Ständiga utskottet: Magnusson, Einarsson (som ordförande i vänstergruppen, UEL)

Politiska utskottet: Magnusson, Lindblad, Einarsson (som ordförande i vänstergruppen) (Ohlsson, Bargholtz)

Underutskottet för Mellanöstern: Lindblad

Underutskottet för relationer med icke-medlemsländer: Magnusson

Underutskottet för Vitryssland: Magnusson

Utskottet för juridiska frågor och mänskliga rättigheter: Ahlqvist, Pehrson (Hägg, Hagberg)

Underutskottet för mänskliga rättigheter: Ahlqvist (Pehrson)

Utskottet för ekonomi och utveckling: Öhman, Högmark (Westerlund Panke, Lindblad)

Underutskottet för internationella ekonomiska relationer: Öhman

Underutskottet för utveckling av turistnäringen: Högmark

Utskottet för social-, hälsovårds- och familjefrågor: Ahlqvist, Bargholtz (Öhman, Pehrson)

Underutskottet för barnfrågor: Bargholtz, ordförande (Ahlqvist)

Underutskottet för hälsofrågor: Bargholtz (Öhman)

Utskottet för migrations-, flykting- och befolkningsfrågor: Einarsson, Hagberg (Pehrson, Lindblad)

Underutskottet för flyktingfrågor: Hagberg

Utskottet för kultur, vetenskap och utbildning: Westerlund Panke, Ohlsson (Högmark, Ahlqvist)

Underutskottet för kulturarvet: Westerlund Panke (Ahlqvist)

Underutskottet för vetenskap och etik: Westerlund Panke, vice ordförande

Underutskottet för mediefrågor: Ahlqvist

Underutskottet för ungdoms- och sportfrågor: Ohlsson

Utskottet för miljö- och jordbruksfrågor samt lokala och regionala ärenden: Högmark, Ohlsson (Hägg, Einarsson)

Underutskottet för hållbar utveckling: Ohlsson

Underutskottet för lokal och regional demokrati: Högmark

Underutskottet för jordbruks- och fiskefrågor: Högmark (Ohlsson)

Underutskottet för Europapriset: Hägg

Utskottet för jämställdhet mellan könen: Hägg (Bargholtz)

Underutskottet om våld mot kvinnor: Hägg, ordförande (Bargholtz)

Utskottet för procedurfrågor och immunitet: Magnusson, 1:e vice ordförande (Einarsson)

Utskottet för granskning av medlemsländernas uppfyllande av sina åtaganden ("Granskningsutskottet"): Einarsson (t.o.m. junisessionen)

Vidare har delegaterna ingått i **ad hoc-utskott** enligt följande: (2004)

Ad hoc-utskottet för ordförande i politiska grupper (Presidential Committee): Einarsson

Ad hoc-utskottet för övervakning av presidentvalet i Georgien den 4 januari: Bargholtz

Ad hoc-utskottet för övervakning av valet i Georgien den 28 mars: Magnusson, Bargholtz

Partigrupper

Den socialistiska gruppen (Socialist Group, SOC): Magnusson, Ahlqvist, Ohlsson, Öhman, Westerlund Panke, Hagberg, Hägg

Det europeiska folkpartiet (Group of the European People's Party, EPP/CD): Högmark, Lindblad

Liberala gruppen (Liberal, Democratic and Reformers' Group, LDR): Bargholtz, Pehrson

Den förenade europeiska vänstern (Group of the Unified European Left, UEL): Einarsson, ordförande

De politiska styrkeförhållandena i församlingen påverkar sammansättningen av sessionernas talarlistor samt det bidrag partigrupperna får via församlingens budget.

Församlingen beslutade under 2004 (res. 1369 med *Göran Magnusson* som rapportör) att antalet medlemmar i de politiska grupperna fr.o.m. 2005 fastställs den 30 juni.

4 Huvudområden för församlingens verksamhet

4.1 Granskning av hur medlemsländer uppfyller sina åtaganden

4.1.1 Albanien

Vid aprilsessionen debatterade församlingen en rapport om *hur Albanien uppfyller sina åtaganden som medlem av Europarådet* (dok. 10116, res. 1377). Församlingen välkomnar de framsteg Albanien gjort mot en fungerande pluralistisk demokrati. Bland annat har det albanska parlamentets politiska inflytande stärkts. Trots vissa förbättringar brister statliga institutioner i effektivitet. Detta gäller särskilt polis-, taxerings- och tullmyndigheterna. Även om människosmugglingen över Adriatiska havet har minskat fortsätter organiserad brottslighet, korruption och penningtvätt att utgöra ett allvarligt hot mot utvecklingen i Albanien. Församlingen rekommenderar ett antal åtgärder för att stärka rättssystemet samt gränskontrollen och granskningen av penningtransaktioner. Församlingen kräver framför allt framsteg i kampen mot korruption och organiserad brottslighet. Vidare krävs att internationella normer uppfylls vid politiska val. Tillämpningen av lagar måste skärpas och yttrandefriheten stärkas. Församlingen avser att fortsätta granskningen av Albanien.

4.1.2 Armenien

Armeniens åtaganden som Europarådsmedlem återkom vid flera debatter under 2004 (dok. 10027, 10163, 1361, 1374, 1377). I januari konstaterar församlingen att Armenien uppfyllt sitt åtagande att ansluta sig till Europarådets viktigaste konventioner. Särskilt nämns Europakonventionens protokoll 6 om att avskaffa dödsstraffet i fredstid. Landet har också antagit en rad viktiga lagar, bl.a. inrättat ett ombudsmannaämbete och en ny brottsbalk. Några av lagarna förutsätter ändringar i konstitutionen. Församlingen hoppas att en ny konstitution ska kunna godkännas i en folkomröstning senast i juni 2005. Kritik mot Armenien framförs bl.a. angående de undermåliga valen under 2003, frihetsberövanden på administrativa grunder, fängelseförhållanden, bristande mediefrihet och omfattande korruption.

I juni höll församlingen en *brådskande debatt om situationen i Armenien*. Mot bakgrund av våldsamheter mot politiska demonstrationer konstaterar församlingen att utrymmet för dialog mellan myndigheterna och oppositionen tycks vara begränsat. Församlingen uppmanar Armenien att tillåta fredliga demonstrationer, garantera rätten till fri rörlighet inom landet och utreda påståenden om brott mot de mänskliga rättigheterna under politiska demonstrationer. Personer som hålls frihetsberövade efter dessa demonstrationer bör

omedelbart släppas. Oppositionen i landet uppmanas att göra sitt yttersta för att undvika våld.

I oktober återupptog församlingen debatten om hur Armenien rättat sig efter församlingens resolutioner (dok. 10286, res. 1405). Armenien hade lämnat besked om åtgärder som genomförts på grund av församlingens påpekanden. Armenien avser dessutom att före utgången av 2004 reformera lagar som reglerar rättsväsendet och dess oberoende. Trots Armeniens uttryckliga önskemål att hitta en fredlig lösning i Nagorno-Karabach görs inga konkreta framsteg. Församlingen förväntar sig att Armenien snarast reviderar rättegångsförfarandet vid brottmål i enlighet med Europarådets standard och fullföljer antitortyrkommitténs, CPT, rekommendationer för att förbättra fängelseförhållandena. Församlingen sätter en tidsgräns till mars 2005 för Armenien att förändra lagstiftningen om yttrande- och föreningsfrihet i enlighet med Europarådets standard.

4.1.3 Azerbajdzjan

Azerbajdzjans demokratiska institutioner och politiska fångar i Azerbajdzjan togs upp av församlingen i en debatt vid januarsessionen (dok. 10026, 10030, 10047, res. 1358, 1359). Församlingen kritiserar landet för brister i genomförandet av nya lagar. Församlingen uttrycker också missnöje över hur presidentvalet i oktober 2003 genomfördes. Bristande mediefrihet, särskilt i samband med valet, tortyr och misshandel av personer som polisen gripit samt bristande respekt för grundläggande rättigheter som yttrande- och föreningsfrihet är företeelser som inte är förenliga med Europarådets normer. Församlingen uppmanar Azerbajdzjan att snarast söka komma till rätta med de påtalade bristerna. Annars riskerar de azeriska parlamentarikerna att förlora sin rösträtt i församlingen.

Församlingen beklagar att landet inte tycks söka en långsiktig lösning på problemet med politiska fångar även om ett antal har släppts och benådats av de azeriska myndigheterna.

Uppföljningen av församlingens krav debatterades vid oktobersessionen (dok. 10285, res. 1398). Församlingen konstaterar att det ett år efter presidentvalet finns ett antal positiva signaler. Politiska fångar har släppts och ett flertal reformer i riktning mot pluralistisk demokrati är på gång. Den goda samarbetsandan mellan församlingen och de azeriska myndigheterna noteras. Azerbajdzjan har uppfyllt några av församlingens krav, men framstegen är inte tillräckliga. Detta angår särskilt valadministrationen. Den långsamma reformtakten när det gäller att förbättra situationen för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna får fortsatt kritik av församlingen. Åtgärder krävs särskilt för att uppfylla kraven på yttrandefrihet och föreningsrätt. Problemet med de politiska fångarna är ännu inte löst. Europarådets experthjälp för att reformera den azeriska lagstiftningen om en konstitutionell domstol samt en civilrättslig och straffrättslig processordning bör fortsätta. Eftersom Azerbajdzjan bara delvis efterlevt sina åtaganden som medlem av Europarådet anser församlingen att granskningen bör fortsätta.

Göran Lindblad talade i debatten på EPP:s vägnar och sade att utvecklingen i Azerbajdzjan är synlig. Men denna positiva tendens störs av situationen för inhemska tvångsflyttade personer – flyktingar från Nagorno-Karabach och andra områden som Armenien ockuperar. Förhållandena i flyktingläger är fruktansvärda, och det behövs omedelbar hjälp. För att demokratin i Azerbajdzjan ska fungera måste oppositionens rättigheter garanteras och yttrande- och mediefriheten respekteras.

4.1.4 Bosnien och Hercegovina

Den första granskningsrapporten om *Bosnien och Hercegovina* sedan landets anslutning till Europarådet presenterades vid junisessionen (dok. 10196, 10200, rek. 1664, res. 1383, 1384). Bosnien och Hercegovina anhöll om medlemskap 1995. Efter sju års förberedelser blev landet i april 2002 medlem i Europarådet (yttr. 234). Enligt Daytonuppgörelsen består Bosnien och Hercegovina av en muslimsk-kroatisk federation och en bosnisk-serbisk republik. Landets väg tillbaka till ett normalt och stabilt samhälle har visat sig lång. Det allmänna valet 2002 i Bosnien och Hercegovina bedömdes motsvara internationell standard, och landet hade därmed tagit ett positivt steg på väg mot att uppfylla åtaganden som medlem i Europarådet. Det var det första valet efter Daytonavtalet 1995 som administrerades av landets egna myndigheter.

Europarådet lämnade en lång lista med krav på förändringar som förutsättning för medlemskap. Bland annat krävdes att Bosnien och Hercegovina fullt ut följer Daytonavtalet och förbinder sig att lösa interna och internationella konflikter på ett fredligt sätt. Vidare krävdes att landet ska samarbeta med den internationella krigsförbrytartribunalen och utlämna de personer som anklagas för krigsförbrytelser.

Granskningsutskottet redogör för en positiv men alltför långsam utveckling. Medan nästan en miljon flyktingar har återvänt till sina hem återstår det att klarlägga tusentals försvunna medborgares öden. Flera av de åtaganden som landet gjort återstår att förverkliga. Därför behöver reformarbetet fortsätta.

Europarådet har sedan april 1996 ett kontor i Sarajevo. Det har till uppgift att stödja en utveckling mot demokratiska institutioner, oavhängiga medier samt respekt för de mänskliga rättigheterna. Församlingen anser att Europarådets hjälp- och samarbetsprogram med Bosnien och Hercegovina bör fortsätta.

4.1.5 Georgien

Utvecklingen i Georgien granskades under 2004 med vissa förväntningar (dok. 10049, rek. 1643, res. 1363 rev.). Vid januarisessionen var församlingens fokus särskilt ställt på Georgiens parlamentsval den 28 mars. Församlingen antog en resolution med ett flertal krav på snabba och genomgripande åtgärder av georgiska myndigheter. Församlingen uttrycker oro för att sjuprocentströskeln till parlamentet kan leda till att parlamentet inte kommer att innehålla företrädare för oppositionen. Därför föreslås att tröskeln skall sän-

kas. Korruptionen och nepotismen måste stoppas. Myndigheterna måste fungera i enlighet med Europarådets principer och standarder. Församlingen anser att Georgien långt ifrån lever upp till sina åtaganden och skyldigheter som medlem av Europarådet och begär därför en tidtabell för hur åtagandena ska genomföras.

Helena Bargholtz var rapportör för församlingens ad hoc-utskott som övervakat Georgiens parlamentsval i november 2003. Vid januarsessionen presenterade hon en rapport om valövervakningen. Valobservatörerna kunde konstatera att det fanns ett lågt förtroende för valprocessen bland allmänheten. Efter presidentvalet i januari stod landet inför ett nytt parlamentsval den 28 mars.

En brådskande debatt om Georgiens och Rysslands relationer anordnades vid höstsessionen. Syftet med en brådskande debatt är att på ett balanserat sätt analysera ett akut problem från olika synvinklar.

Mats Einarsson talade i debatten på UEL:s vägnar och sade att han hade varit emot att församlingen skulle debattera frågan. När den nu hade tagits med på dagordningen hoppades han att den skulle bidra till en dialog mellan de georgiska och ryska parlamentarikerna. Georgien och hela Kaukasien har en komplex historisk bakgrund. Åtgärder som gynnar statliga, partipolitiska eller ekonomiska intressen men åsidosätter medborgarnas intressen är dömda att misslyckas när man letar efter en lösning till Georgiens och Rysslands relationsproblem.

4.1.6 Serbien och Montenegro

Vid oktobersessionen debatterade församlingen en rapport om *hur demokratiska institutioner fungerar i Serbien och Montenegro* (dok. 10281, res. 1397 rev.). Statsförbundet Serbien och Montenegro, f.d. förbundsrepubliken Jugoslavien, blev i april 2003 medlem i Europarådet. Som en följd av mordet på Serbiens premiärminister Zoran Djindjic i mars 2003 påskyndades behandlingen av den serbisk-montenegriska medlemskapsfrågan. Europarådets stöd ansågs vara av stor vikt för landets fortsatta utveckling mot demokrati och en fungerande rättsstat. En positiv signal från omvärlden behövdes för ett land som kämpar med stora politiska, ekonomiska och sociala problem, ett arv från krigerna på Balkan och ex-presidenten Miloševićs styre.

Den demokratiska utvecklingen i Serbien och Montenegro har drabbats av bakslag genom misslyckanden att välja nya delstatspresidenter under 2002 och 2003 på grund av för lågt valdeltagande. Efter tre misslyckade val och ändringar i vallagen lyckades Serbien äntligen i juni 2004 välja ny delstatspresident, Boris Tadic. På den positiva sidan rapporteras även att statsförbundet har undertecknat och ratificerat ett antal viktiga Europarådskonventioner.

Församlingen säger sig förstå de svårigheter som statsförbundet har genomgått men pekar på åtskilliga brister som behöver åtgärdas för att Serbien och Montenegro ska anses uppfylla Europarådets standard. Särskilt allvarligt är statsförbundets bristande samarbete med krigsförbrytartribunalen i Haag. Reformering av lagstiftningen framskrider i samarbete med Europarådet, men

församlingen oroar sig för dröjsmålet med några viktiga lagar särskilt om polisväsendet och medierna. Behovet av ökat stöd för demokratiutvecklingen är uppenbart. Den inrikespolitiska utvecklingen beskrivs som oroande. Statsförbundet i sin nuvarande form motsvarar inte omvärldens förväntningar. Orsaken till detta är att de två delstaterna inte lyckats ändra sina grundlagar så att de överensstämmer med statsförbundets konstitution. Kosovos regionala status fortsätter att vara en olöst fråga. Kosovo står tills vidare under FN:s administration.

Församlingen beslutar att fortsätta granskningen av Serbien och Montenegro.

4.1.7 Turkiet

Församlingen har i granskningen av Turkiet fokuserat på respekten för de mänskliga rättigheterna. Det har gällt yttrandefriheten, respekten för pluralistisk demokrati, kampen mot terrorism, förhållanden i polishäkten samt tortyr, omänsklig och förnedrande behandling och bestraffning. I anslutning till en debatt vid junisessionen om *hur Turkiet efterlever sina åtaganden som Europarådsmedlem och Turkiets verkställighet av Europadomstolens utslag* (dok. 10111, 10192, rek. 1662, res. 1380, 1381) beslutade församlingen att granskningen av Turkiet ska avslutas.

Turkiets åtaganden debatterades senast år 2001. Då konstaterades att även om framsteg gjorts och åtgärder vidtagits återstod mycket innan landet kunde anses efterleva sina åtaganden. Sedan dess har Turkiet visat tydlig vilja och förmåga att uppfylla sina åtaganden som Europarådsmedlem. Reformerna har genomdrivits i snabb takt. Utvecklingen har påskyndats av det faktum att EU före december 2004 skulle bestämma om Turkiet fick börja förhandla om medlemskap i unionen. För detta ändamål hade ett nationellt program upprättats. De turkiska myndigheterna har tagit itu med Europadomstolens domslut, i synnerhet Loizidou domen. Den turkiska författningen har reviderats. Dödsstraffet har avskaffats både i freds- och krigstid. En ny brottsbalk innebär större yttrandefrihet, garanterar större frihet för individen samt skärpta straff för kränkningar av mänskliga rättigheter och för den som utför tortyr. De konstitutionella restriktionerna för TV- och radiosändningar och undervisning på kurdiska har avskaffats. De statliga säkerhetsdomstolarna som var en kvarleva från militärregimen avskaffades i maj 2004. Församlingen beklagar att Turkiet ännu inte ratificerat Europarådets ramkonvention om skyddet för nationella minoriteter och den europeiska stadgan om regionala språk och minoritetsspråk. Men Turkiet har dock visat att steg har tagits för att erkänna olika etniska gruppers kulturella rättigheter, i synnerhet kurdernas.

Fallet med de fyra parlamentarikerna Leyla Zana, Selim Sadak, Hatip Dicle och Orhan Dogan som suttit i fängelse har vid ett flertal tillfällen uppmärksammat av församlingen. Församlingen konstaterar att Turkiet nu ändrat sin lagstiftning. De fyra politikerna har nu släppts ur det fängelse där de suttit i över tio år.

4.2 Politiska frågor

4.2.1 Kampen mot terrorism

Terrorism som ett hot mot demokratier (dok. 10056, rek. 1644) debatterades vid januarsessionen. Församlingen konstaterade att kampen mot terrorism behöver intensifieras. Det finns ett behov av en heltäckande konvention mot terrorism. Det är beklagligt att FN:s förhandlingar om en terrorkonvention inte avancerat. Församlingen rekommenderar att ministerkommittén genast påbörjar arbetet med en sådan konvention på europeisk basis. Församlingen uppmanar också Europarådets medlemsstater att ratificera befintliga konventioner på området, vidta åtgärder mot stater som inte agerar kraftfullt mot terrorism, slå vakt om demokrati och mänskliga rättigheter i utrikespolitiska överväganden samt utreda huruvida Europol skulle kunna bli en alleuropeisk polis. Frågan om Internationella brottmålsdomstolen inte kunde ges jurisdiktion över internationell terrorism bör också utredas.

Göran Magnusson poängterade i sitt debattinlägg att demokratier måste visa beslutsamhet i kampen mot terrorn och slå vakt om de mänskliga rättigheterna. Magnusson tog även upp frågan om de fångar USA håller kvar i Guantánamo Bay. Fångarnas status är oklar. Deras mänskliga rättigheter respekteras inte, och de nekas att få sina fall prövade inför en domstol. Magnusson krävde att fångarna frigges eller ställs inför en domstol.

Mats Einarsson som deltog i debatten på UEL:s vägnar konstaterade att terror, dödande och lemlästande av oskyldiga överallt fördöms samfällt. Men helgar ändamålet medlen i kampen mot terror, frågade Einarsson. USA:s krig mot terror leder till nya terrordåd och äventyrar de grundläggande demokratiska värden och institutioner som landet påstår sig skydda. Församlingen måste dock vara kristallklar när det gäller att försvara demokrati och de mänskliga rättigheterna. Det är viktigt att ta itu med bakomliggande faktorer för terrorism: fattigdom, utanförskap, hopplöshet och saknad framtidstro, avslutade Einarsson.

Som efterföljd av uppskakande terrordåd i ett flertal medlemsländer beslutade församlingen vid höstsession att ha en *brådskande debatt om terrorism* (dok. 10312, rek. 1677). Terrorhotets globala karaktär förutsätter att det internationella samfundet håller samman och agerar solidariskt och effektivt. Trots att mycket tid har ägnats åt terrorproblematiken är Europarådets kollektiva respons otillräcklig, anser församlingen. För att etablera ett gemensamt legalt område i Europa behövs en heltäckande överenskommelse om kampen mot terrorismen. De existerande internationella konventionerna behöver analyseras och uppdateras. Församlingen anser att kampen mot terrorism bör ingå i det tredje toppmötets dagordning.

4.2.2 Ukraina

President Kutjmas försök att ändra Ukrainas konstitution föranledde en brådskande debatt om *den politiska krisen i Ukraina* (dok. 10058, res. 1364).

De föreslagna ändringarna i Ukrainas konstitution skulle ha inneburit att presidenten i framtiden ska väljas av parlamentet och inte i ett direkt val. Församlingen oroar sig över utvecklingen i Ukrainas parlament och ger en tydlig signal till Ukraina om vikten av att följa lagar och regler. Om Ukraina insisterar på att genomföra politiska reformer som strider mot landets konstitution hotar församlingen att upphäva de ukrainska delegaternas rösträtt i församlingen. Att ändra regler som styr landets val går inte att genomföra så nära valet. Församlingens resolution handlar också om mediefrihet och Europarådets samarbete med Ukraina. Bland annat föreslås en särskild representant för att följa den politiska utvecklingen i Ukraina och samordna kontakter med ukrainska myndigheter.

En vecka efter församlingens debatt beslöt det ukrainska parlamentet att inte fullfölja planerna på att ändra sättet att välja landets president.

Mats Einarsson deltog i debatten på UEL:s vägnar. Det återstår åtskilligt att göra för att få en fungerande demokrati till stånd i Ukraina. Därför måste granskningen av landet fortsätta. Europarådet ska inte tveka att säga sin mening även när det gäller kritik. Församlingens granskningsprocess får inte utnyttjas för inhemska politiska ändamål. Einarsson menade att rapportörerna denna gång inte lyckats undvika detta misstag.

4.2.3 Irak

Några dagar före maktöverföringen från USA-alliansen till en irakisk interimregering debatterade församlingen *Europarådets bidrag till lösningen av situationen i Irak* (dok. 10224, 10230, res. 1386). Församlingen välkomnar säkerhetsrådets resolution 1546. Genom ett enhälligt beslut hade säkerhetsrådet fastslagit en tidsram för maktövertagandet av en interimregering. Församlingens förhoppning om att FN skulle inta en mer central roll i Irak upprepas samtidigt som den irakiska interimregeringen manas återskapa lag och ordning. Medan våldet i Irak når nya höjder är det av största vikt att FN-resolutionen genomförs. Med hänvisning till Genèvekonventionerna fördömer församlingen oreserverat koalitionen kränkningar av de mänskliga rättigheterna, i synnerhet den tortyr och misshandel som avslöjats i irakiska fångelser. Tillika uppskattas ambitionen att straffa de ansvariga, medan missnöjet kvarstår med USA:s vägran att låta sina soldater ställas inför Haagtribunalen. Församlingen konstaterar vidare att samröre mellan terrornätverket al-Qaida och den störtade Saddamregimen inte kunnat påvisas och att vare sig FN eller koalitionen har lyckats hitta massförstörelsevapen i Irak.

Det irakiska folket är förtjänt av frihet från diktatur och terror, sade *Johan Pehrson* i sitt anförande. Behovet av att återskapa framtidstro för det irakiska folket är stort. Iraks demokratiska utveckling behöver stöd och samarbete från många håll. En förbättring av säkerhetssituationen är dock en förutsättning för Iraks återuppbyggnad.

4.2.4 FN

Vid aprilsessionen uttryckte församlingen starkt stöd för inledda *reformer av institutionerna inom FN* (dok. 10120, rek. 1659, res. 1373). När det gäller att möta globala hot sätter församlingen sin tro till multilaterala lösningar. Initiativet att söka vitalisera generalförsamlingens arbete och ge den mer politisk tyngd lyfts fram. Det kan ske genom att en politiskt meriterad ordförande väljs men också genom att inkludera parlamentariker i de nationella delegationerna till generalförsamlingen. Parlamentarikerförsamlingen uppmanar både medlems- och observatörsstaterna att göra säkerhetsrådet mer representativt och effektivisera dess arbetsmetoder. Europarådets representation i FN:s högkvarter bör permanentas.

4.2.5 Cypern

Sedan tidtabellen för EU:s utvidgning konkretiserats ökade trycket för att finna en lösning på Cypernfrågan. Samtidigt som Republiken Cypern förhandlade om sitt medlemskap i EU pågick samtal mellan de båda cypriotiska ledarna, Clerides och Denktash, om en lösning av den konflikt som ledde till Cyperns delning i två etniskt homogena delar med en FN-kontrollerad gräns mellan dem. Cypernfrågan har varit ett återkommande debattämne i församlingen. Även om EU:s toppmöte i Helsingfors beslutade att en politisk lösning på Cypernfrågan inte är en förutsättning för Cyperns medlemskap i unionen har församlingen uppmanat alla parter till fortsatta ansträngningar att upphäva Cyperns delning och återförena landet.

Vid januarisessionen 2004 var *situationen på Cypern* återigen på församlingens dagordning (dok. 10028, rek. 1642, res. 1362). Församlingen uppmanar de två cypriotiska ledarna att med FN:s generalsekreterares plan som utgångspunkt återuppta förhandlingarna för att nå en uppgörelse före den 1 maj 2004.

Församlingen var djupt besviken över att Cypern inte röstade för Annanplanen om öns återförenande (dok. 10161, 10164, res. 1376 rev.). Men ett självständigt folks val måste respekteras, sade president Schieder vid öppnandet av aprilsessionen. Cypern hade en historisk chans att nå en efterlängtdad fred, ena sitt land och återförenat gå in i EU. Församlingen sade sig dock förstå att Cypern behöver mer tid för att ändra attityd. Turkyperniernas vilja att närma sig Europa välkomnas. Församlingen beslutade att folkvalda representanter från den turkyperniska delen av ön ska ingå i den cypriotiska församlingsdelegationen. Två representanter från den norra delen av Cypern kan hädanefter delta i församlingens arbete.

4.2.6 Tjetjenien

Kriget i Tjetjenien har vållat en stor flyktingström. De flesta flyktingarna bor i grannrepubliken Ingusjien. Migrationsutskottet har på ad hoc-basis etablerat ett nytt underutskott som rapporterar om den humanitära situationen för fördrivna tjetjener.

Vid höstsessionen debatterades utvecklingen i Tjetjenien ur olika aspekter: den politiska och humanitära situationen samt de mänskliga rättigheterna. (dok. 10276, 10282, 10283, rek. 1678, 1679, res. 1402, 1403, 1404). Församlingen anser att Ryssland måste fortsätta samarbeta med Europarådet för att förbättra den politiska situationen i Tjetjenien. Ministerkommittén uppmanas att se över samarbetsprogrammet för att bättre anpassa det till aktuella behov. Enligt församlingen är de fortsatta kränkningarna av de mänskliga rättigheterna i Tjetjenien nu den allvarligaste MR-frågan i Europa. Internationella och nationella MR-organisationer måste tillåtas granska påstådda kränkningar. Uppföljningen måste ske regelbundet i ministerkommittén. Konflikten har konsekvenser för organisationens trovärdighet. De mänskliga rättigheterna och folkrättens principer måste respekteras även i en pågående kamp mot terrorism. Ryssland måste ta sitt ansvar och sätta stopp för straffriheten, och de skyldiga måste ställas inför rätta. Församlingen beklagar omständigheterna kring det tjetjenska presidentvalet den 29 augusti 2004 som inte uppfyllde Europarådets krav på fria och demokratiska val. Församlingen hoppas att parlamentsvalet år 2005 kommer att genomföras enligt Europarådets normer och med stöd av alla politiska grupperingar i Tjetjenien.

Den tjetjenska republikens nyvalde president Alkhanov var närvarande vid debatten och höll ett anförande inför plenum.

Det råder en frustration över oförmågan att skapa fred i Tjetjenien, sade *Mats Einarsson* som deltog i debatten å UEL:s vägnar. En kapitulation inför terrorism är dock utesluten. Det är församlingens plikt att kräva respekt för de mänskliga rättigheterna och eftersträva en fredlig lösning av konflikten. Einarsson påminde om församlingens tidigare utfästelser. En politisk process är den enda vägen. Alla terrorism och kränkningar av de mänskliga rättigheterna måste fördömas. Alla försök att utnyttja konflikten i Tjetjenien för att främja geopolitiska, ekonomiska och militära mål i regionen måste stoppas.

4.2.7 Vitryssland

Församlingen gav Vitryssland ett tydligt besked om att det internationella samfundet inte tolererar straffrihet, när *outrredda försvinnanden och trakasserier mot pressen i Vitryssland* debatterades (dok. 10107, 10165, rek. 1657, rek. 1658, res. 1371, res. 1372). Församlingens rapportörer anser att fyra personers försvinnanden i Vitryssland åren 1999–2000 är undermåligt utredda och att det finns tecken på att landets högsta ledning kan ha varit inblandad i försvinnandena. Församlingen kräver att Vitryssland tillsätter en oberoende utredning av försvinnandena samt inleder brottsutredningar mot bl.a. nuvarande riksåklagaren och idrottsministern angående deras inblandning. Vitrysslands parlament uppmanas att göra en egen utredning och sätta tryck på regeringen. Till dess framsteg gjorts finns ingen anledning för församlingen att ompröva sitt beslut att upphäva Vitrysslands gäststatus i församlingen. Trakasserier av den vitryska pressen är omfattande. Europakonventionen tillåter inte krav på statlig licens för tidningsutgivare, påpekar församlingen i sin

kritik. Församlingen uppmanar Vitryssland att ändra lagstiftningen på flera punkter, bl.a. upphäva lagen som förbjuder all kritik av statliga organ.

Johan Pehrson sade att skulden till Vitrysslands utanförskap när det gäller europeiskt samarbete ligger enbart på landets regim. President Lukashenka har koncentrerat all makt hos sig själv. Oppositionen trakasseras, medborgarrättigheter kränks, oberoende tidningar stängs och frivilligorganisationers verksamhet försvåras. Vitryska ungdomar organiseras på ett sätt som påminner om Sovjettiden. Det finns anledning till särskild oro över att det vitryska liberala partiet har vägrats registrering. Mycket alarmerande är rapporterna om outhärdade försvinnanden i Vitryssland.

4.2.8 Kosovo

Under våren ökade spänningen mellan serber och albaner i provinsen *Kosovo*. 19 personer dödades och fler än 900 skadades i blodiga sammanstötningar i mars. Kosovos institutioner måste stärkas underströk församlingen i en brådsakande debatt vid vårsessionen (dok. 10157, 10170, rek. 1660, res. 1375). Församlingen uttrycker oro över situationen i Kosovo och konstaterar att respekt för rättsstaten och effektivt skydd för mänskliga rättigheter är en förutsättning för att de olika befolkningsgrupperna ska kunna leva tillsammans. Serbien och Montenegro uppmanas att sluta stödja sådana parallella strukturer i Kosovo som utgör ett hinder för att ett multietniskt samhälle ska kunna bildas. Vidare rekommenderar församlingen ministerkommittén att bifalla UNMIK:s begäran att Europarådet ska bli huvudansvarigt för internationell observation av valet till Kosovos regionala församling den 23 oktober 2004.

4.3 Juridiska frågor och mänskliga rättigheter

4.3.1 Europadomstolen och Europakonventionen

Vid januarsessionen debatterade församlingen en rapport om *val av domarkandidater till Europadomstolen* (dok. 9963, rek. 1649, res. 1366). Om processen för val av domstolens domare är menad att inge förtroende måste den uppfylla höga krav beträffande demokrati, ansvarsutkrävande och öppenhet. När nationella domarkandidater utses måste Europarådets krav uppfyllas, annars avvisar församlingen kandidatlistan. En nioårig icke förnybar mandatperiod för domare skulle garantera kontinuitet och stärka domstolens oberoende, ansåg församlingen.

För Europadomstolens trovärdighet är effektivitet en avgörande aspekt sade *Birgitta Ahlqvist* i sitt debattinlägg. Effektiviteten ska gälla också det sätt på vilket domarna utses. Det är viktigt att regeringarnas nomineringslistor har både kvinnliga och manliga kandidater. Genusbalansen är en viktig fråga inte bara för domstolen men utan också Europarådet.

Vid aprilsessionen debatterade församlingen sitt *yttrande beträffande protokoll nr 14 till Europakonventionen* som handlar om ett femtontal olika förslag till konventionsändringar (dok. 10137, 10147, 10162, ytr. 251). Bakom reformen ligger oro för hur Europadomstolen ska kunna klara av sin växande arbetsbörda. Protokollet medför bl.a. att en ensam domare får möjlighet att avvisa mål, att kommittéer med tre domare får utökad kompetens och att MR-kommissarien får möjlighet att intervensera i mål inför Europadomstolen. En stor tvistefråga har varit om villkoren för upptagande av mål till prövning ska skärpas. Några medlemsstater och frivilligorganisationer hade uttryckt farhågor för att den individuella klagorätten urholkas. I sitt yttrande erkänner församlingen behovet av reformen, men menar att det nya upptagandekriteriet är oklart. Församlingen rekommenderar att domarna väljs för nio år utan möjlighet till omval, i stället för sex år med möjlighet till omval som hittills.

4.3.2 Fängelseförhållandena i Europa

Vid aprilsessionen tog församlingen upp frågan om *fängelseförhållandena i Europa* (dok. 10097, rek. 1656). I många fall är fängelserna överfulla och medger inte värdiga villkor för internerna. EU-parlamentet har pekat på samma problem. En fängelsestadga i samarbete med EU behövs, anser församlingen. Stadgan bör innehålla regler om rätt till advokat och läkare, besöksrättigheter, rehabiliterande och utbildande aktiviteter och särskilda åtgärder för utsatta fångar. Fångar som utsätts för godtycklig behandling i fängelse ska ha rätt att klaga och få sin sak prövad.

Birgitta Ahlqvist lyfte i sitt debattinlägg fram fängelseförhållandena i Rumänien. Europarådet har kritiserat förhållandena i rumänska polisens häktnings- och arrestlokaler. De häktade har svårigheter att få juridisk hjälp. På grund av platsbrist åtskiljs inte alltid dömda och icke dömda. Situationen i rumänska fängelser är mycket bekymmersam. Tortyr och dålig behandling av fångar är enligt Amnesty International vanligt förekommande, och det rapporteras om fångar som avlidit i fängelser under oklara omständigheter. Tortyr och misshandel i de rumänska fängelserna måste upphöra och de skyldiga måste ställas inför rätta, krävde Ahlqvist.

4.3.3 Rörelsefriheten mellan Europarådets medlemsländer

Konsekvenser av EU:s utvidgning för rörelsefriheten mellan Europarådets medlemsstater blev föremål för en debatt vid januarisessionen (dok. 9979, 10025, rek. 1648). Församlingen konstaterar att Europarådets konventioner om fri rörlighet och om straffrättsligt samarbete skulle kunna utvecklas för att underlätta den fria rörligheten. Ministerkommittén uppmanas bl.a. att undersöka hur detta skulle kunna ske samt att söka harmonisera medlemsstaternas lagstiftning om migration och asyl. Medlemsstaterna, och särskilt stater som är parter till Schengenkonventionerna och EU, rekommenderas också att vidta åtgärder. Åtgärderna avser bl.a. att avskaffa viseringskrav för personer med diplomat- eller tjänstepass och förenkla processen för att ansöka om visering.

Att bevilja viseringar till medborgare i Europarådets medlemsstater bör vara en huvudregel.

4.4 Ekonomi

4.4.1 EBRD

Församlingen debatterar årligen verksamheten vid Europeiska återuppbyggnads- och utvecklingsbanken, EBRD. Banken bildades 1991 för att underlätta övergången till marknadsekonomi i de nya demokratierna i Central- och Östeuropa. EBRD har som mål att stärka offentliga institutioner och offentlig förvaltning samt att främja små och medelstora företag. Banken finansierar projekt i både den privata och den offentliga sektorn genom krediter, riskkapitalinvesteringar och garantier.

De länder EBRD är verksam i skall bekänna sig till demokrati, pluralism och marknadsekonomi. I de flesta av de 27 länder där EBRD verkar har övergången till marknadsekonomi och pluralistisk demokrati varit en svår och smärtsam process. Bristen på rättsstatliga institutioner har gjort det svårt att bekämpa ekonomisk brottslighet och korruption. Resultatet är uteblivna investeringar och sämre tillväxt.

En rapport om EBRD:s bidrag till *ekonomisk utveckling i Central- och Östeuropa* (dok. 100198, res. 1382) står traditionellt på dagordningen vid församlingens sommarsession. EU:s utvidgning i maj 2004 med tio nya länder välkomnas som en historisk händelse i den europeiska integrationen. EBRD är verksam i åtta av dessa nya EU-länder. Den ekonomiska tillväxten är hög i ett flertal av EBRD:s operativa länder men åtskilliga hinder behöver undanröjas för att transitekonomierna fullt ut ska kunna dra nytta av sin ekonomiska potential. Bland dessa hinder nämns institutionella brister som gäller privata investeringar, brister i rättsstatlighet, demokratiska misslyckanden, korruption och ekonomisk brottslighet. Att underlätta de öst- och centraleuropeiska ländernas ömsesidiga handel anses vara en väg att snabbt få i gång ekonomisk tillväxt. Bankens stöd till energisektorn är viktigt eftersom en effektivare energianvändning brådskar. Församlingen uttrycker sitt fortsatta stöd till bankens verksamhet.

4.4.2 OECD

Europarådets parlamentariska församling fungerar som OECD:s parlamentariska dimension. Sju av OECD:s trettio medlemsländer ingår inte i Europarådet men deras parlamentarikerdelegationer har rätt att delta i den årliga debatten om OECD:s aktiviteter. I en debatt om *OECD och världsekonomin* (dok. 10254, res. 1401) vid höstsessionen deltog parlamentariker från Japan, Kanada, Sydkorea och Mexiko samt OECD:s biträdande generalsekreterare Herwig Schlögl.

Den utvidgade församlingen uttrycker sin tillförsikt när det gäller tillväxten i världsekonomin. Den grundar sig på en stark ekonomisk expansion i USA, Kina och sydöstra Asien samt i ett flertal central- och östeuropeiska länder. Dessa länders tillväxt hjälper även ekonomierna i euroområdet. OECD räknar i sin tillväxtprognos med att områdets ekonomi under 2004 växer med 3,4 % och under 2005 med 3,3 %. De faktorer som kan påverka tillväxten negativt är dock många. Risken för överhettning i den amerikanska ekonomin och effekten av USA:s fortsatta budgetunderskott tillhör dessa faktorer. Ett alltför högt oljepris är en annan faktor som lätt kan vända den positiva utvecklingen.

Den utvidgade församlingen säger sig räkna med att OPEC och andra oljeproducerande länder ökar oljeproduktionen för att undvika detta. Internationella konflikter och spridning av terrorism är allvarliga hot som drabbar både världssamfundet och privatpersoner och hämmar den ekonomiska utvecklingen. WTO-förhandlingarnas slutförande skulle innebära en framgång för den globala handeln. Mot bakgrund av förekomsten av ett flertal bolagsskandaler välkomnar den utvidgade församlingen att OECD reviderat sina regler för företagsetik.

4.5 Kultur, vetenskap och utbildning

Vid aprilsessionen debatterade församlingen ministerkommitténs förslag till *tilläggsprotokoll till konventionen om de mänskliga rättigheterna och biomedicin* (dok. 9924, 10121, 10126, yttrande 252). Konventionen (ETS164) är det första rättsligt bindande internationella instrumentet som skyddar individens värdighet samt mänskliga rättigheter och friheter genom en rad principer och förbud mot missbruk av biologiska och medicinska framsteg. Konventionens utgångspunkt är att individens intressen måste gå före vetenskapliga intressen eller samhällsintressen. Församlingen välkomnar tilläggsprotokollet om biomedicinsk forskning som syftar till att harmonisera etiska och juridiska normer i biomedicinsk forskning. Det förbättrar skyddet av individens värdighet utan att sätta onödiga hinder för friheten att forska. Församlingen anser att tilläggsprotokollet kompletterar konventionen och rekommenderar att ministerkommittén snarast öppnar det för undertecknande av medlemsstaterna.

Majléne Westerlund Panke var kultur- och vetenskapsutskottets rapportör. Framgångar inom vetenskap och forskning bidrar till bättre liv men samtidigt uppstår etiska och kulturella tvistefrågor som samhället måste ta itu med. Det är viktigt att hitta en balans mellan den framtida forskningen och respekten för människans värdighet, integritet, rättigheter och friheter när forskningsprojekt berör människor. Lika viktigt är det att hitta en balans mellan samhällets behov och forskningens oberoende.

Radio- och TV-sändningar i allmänhetens tjänst debatterades av församlingen vid januarisessionen (dok. 10029, rek 1641). Public service-TV och radio är ett nödvändigt element i en demokrati. Vi står inför den digitala erans

utmaningar. Politiska och ekonomiska intressen, den ökande konkurrensen från kommersiella medier, ägarkoncentration i mediebranschen och finansiella svårigheter är några faktorer som påverkar utvecklingen i denna bransch. Församlingen uppmanar ministerkommittén att anta riktlinjer för TV och radio i allmänhetens tjänst och anser att Europarådet bör övervaka och stödja utvecklingen i medlemsstaterna.

Mediefriheten är väsentlig i en välfungerande demokrati, sade *Göran Magnusson* i debatten. I mediers roll ingår också att granska och kommentera. Public service-TV och -radio måste vara oberoende även finansiellt. Införandet av ny teknologi bör ingalunda ge anledning att överge de principer som gäller för public service-TV och radio.

Vid junisessionen debatterade församlingen *monopoliseringen av elektroniska medier och eventuellt maktmissbruk i Italien* (dok. 10195, res. 1387). Bakgrunden till debatten var den koncentration av politisk, kommersiell och medial makt som premiärminister Silvio Berlusconi tillskansat sig. Såväl regeringen som parlamentet har under flera års tid misslyckats med att lösa denna intressekonflikt. Den italienska TV-branschen domineras i dag av Berlusconi's bolag Mediaset och dess rival RAI, ett public service-företag nära knutet till regeringen. I resolutionen uttrycker församlingen tveksamhet till en nystiftad lag, som syftar till att reformera radio- och TV-sektorn och garantera större mångfald. Tvärtom kan lagen visa sig tillåta att Mediaset expanderar ytterligare. Församlingen anser att Italien är en negativ förebild som riskerar hämma Europarådets ansträngningar att främja utvecklingen av ett opartiskt medielandskap i de nya demokratierna.

Mats Einarsson, som deltog i debatten på UEL:s vägnar, framhöll att yttrandefriheten är en av demokratins hörnstenar, som dock förutsätter medial mångfald. Einarsson uppmanade församlingen att tydligt markera att den italienska monopolsituationen är oacceptabel. Europarådet bör överväga en granskningsprocedur mot Italien, för att därmed klargöra att man inte särbehandlar gamla medlemsländer.

Vid oktobersessionen debatterade församlingen *utbildning för Europa* (dok. 10203, rek. 1682). I mer än femtio år har Europarådet arbetat för att samla de europeiska länderna kring grundläggande värderingar och då i synnerhet respekten för de mänskliga rättigheterna, den politiska mångfalden och rättsstatens principer. Utbildning är av yttersta vikt vid skapandet av fullvärdiga medborgare i demokratiska samhällen. Församlingen rekommenderar ministerkommittén att prioritera frågan i det europeiska samarbetet samt även förbereda en europeisk konvention om utbildning i demokratiskt medborgarskap och mänskliga rättigheter.

Majléne Westerlund Panke underströk vikten av att förmå unga att känna ansvar för att föra det demokratiska arvet vidare. Skolelever kan endast lära sig demokratibegreppets innebörd genom att verka inom organisationer som skapats i demokratisk anda, hävdade Westerlund Panke. För att garantera demokratins fortlevnad i Europa är det därför betydelsefullt att skapa demokratiska skolsystem i vilka eleverna känner att de kan påverka sin vardag.

4.6 Sociala frågor, hälso- och familjefrågor

Helena Bargholtz hade i en motion under år 2003 föreslagit att *förbud mot barnaga* införs i Europarådets alla medlemsländer. Socialutskottet, med *Bargholtz* som rapportör, utarbetade en rapport (dok. 10199, rek. 1666) som debatterades vid junisessionen. Trots att FN:s konvention om barnets rättigheter förbjuder våld mot barn är förslaget om ett förbud mot barnaga ett kontroversiellt ämne på europeisk nivå. Europadomstolen har dock i flera utslag slagit fast att fysisk bestraffning av barn enligt Europakonventionen är en kränkning av barnens rättigheter. Dessutom har man uttalat att förbud mot aga inte strider mot rätten till privat- eller familjeliv eller religiös frihet.

Barn är extremt utsatta när det gäller våld, underströk *Bargholtz* i sin presentation. Barnens mänskliga rättigheter kränks även på andra sätt. En av de värsta formerna är aga utförd av föräldrar, något som tillåts i de flesta europeiska länder. Av Europas 46 länder har bara 12 lagstiftning mot barnaga. Av EU:s 25 medlemsstater har sju lagstiftat mot barnaga. Sveriges goda erfarenheter av förbudet mot aga visar att det går att uppfostra barn utan att tillgripa aga.

Socialförsäkringens framtid i Europa debatterades vid aprilsessionen (dok. 10098 rek. 1661). Utgångspunkten för debatten var de förändringar i det moderna samhället som påverkar etablerade system för social trygghet. Globaliseringen, förändringar i produktionsprocesser och arbetsmarknaden samt en åldrande befolkning är några faktorer som bidrar till ökade hälsokostnader. Tillgången till hälsovård för alla kan därmed komma att ifrågasättas. *Helena Bargholtz* stödde rapportörens linje som gick ut på att socialpolitik som gynnar familjer och barnafödande bör göra det möjligt för båda föräldrarna att kombinera arbets- och familjeliv.

4.7 Befolknings- och flyktingfrågor

Vid januarisessionen debatterades *asylsökandens tillgång till hjälp och skydd i europeiska hamnar och kustområden* (dok. 10011, rek. 1645). Alltfler människor sätter sina liv på spel i försök att komma in i Europa. De reser under extremt besvärliga förhållanden, vilket har resulterat i dödsfall. Församlingen uppmanar medlemsländerna att effektivisera sina asylförfaranden för människor i behov av internationellt skydd. Internationella överenskommelser bör följas vid utvisning av människor som riskerar att förföljas eller utsättas för brott mot de mänskliga rättigheterna. Församlingen efterlyser ett gemensamt rättsligt ramverk för att lösa problemet med fripassagerare som behöver internationellt skydd.

Helena Bargholtz, som talade på den liberala gruppens vägnar, sade att det är omvärldens plikt att erbjuda asyl till människor vars mänskliga rättigheter kränks. Arbetet med att skapa en gemensam europeisk asyl- och flyktingpolitik går för långsamt. Samtidigt ökar den illegala invandringen. Till följd av

EU-ländernas striktare asylregler ökar också människosmugglingen. Vidare framhöll Bargholtz att FN:s barnkonvention måste beaktas i alla asylärenden.

Vid aprilsessionen debatterade församlingen förslaget att skapa *en europeisk migrationsmyndighet* (dok. 10108, rek. 1655). Församlingen anser att EU:s och Europarådets medlemsländer måste öka sitt samarbete för att hantera migrationsflödena och minska olaglig migration. Integrationsfrågor kräver också gemensamma lösningar. Ministerkommittén uppmanas att tillsammans med EG-kommissionen förbättra informationen om de regler som reglerar migrationen från utomeuropeiska länder. Församlingen föreslår att förutläggningarna för en europeisk migrationsmyndighet utreds samt rekommenderar att ministerkommittén informerar toppmötet om detta projekt.

4.8 Jordbruk och miljö

Global uppvärmning och Kyotoavtalet var ett aktuellt tema vid höstsessionen (dok. 10277, res. 1406). Klimatförändringar och effekten av växthusgaser har debatterats upprepade gånger under de senaste åren. Församlingen oroar sig för förseningen av Kyotoprotokollets ikraftträdande på grund av att ett antal länder och särskilt USA inte undertecknat Kyotoprotokollet. EU:s klimatdirektiv från oktober 2003 välkomnas. Det är viktigt att satsa på förnyelsebar energi. Kostnader för passivitet i denna fråga kan enligt församlingen bli höga. Extrema väderförhållanden nämns som hot som kan få katastrofala följder.

Carina Ohlsson sade i sitt debattinlägg att klimatproblematiken hänger ihop med energikonsumtionen främst av fossila bränslen. Ökad användning av alternativ energi bidrar till att minska utsläppen av växthusgaser. Ekonomisk tillväxt går att kombinera med minskande utsläpp. Sverige är ett bra exempel, menade Ohlsson. Kampen mot växthuseffekten måste gå parallellt med kampen mot fattigdom. Rika länder som har de största resurserna bär ansvaret för dagens situation. Genom att Ryssland inom kort godkänner Kyotoprotokollet säkras det framtida globala miljösamarbetet.

4.9 Jämställdhet mellan kvinnor och män

Kvinnors deltagande i val (dok. 10202, rek. 1676) debatterades vid höstsessionen. Kvinnor har gjort framsteg och nått politiska rättigheter men utvecklingen har varit ojämn. Kvinnors fria deltagande i val hotas av två tendenser. Den s.k. familjevoteringen hindrar kvinnor att själva bestämma. I nästan alla europeiska länder är kvinnor fortfarande underrepresenterade i demokratiskt valda församlingar. Församlingen uppmanar ministerkommittén att utarbeta en överenskommelse om ökad jämställdhet vid val för att öka kvinnors andel av valbara platser.

Helena Bargholtz deltog i debatten på den liberala gruppens vägnar. Hon sade att familjeomröstning är odemokratisk och hänvisade till studier som

visar att äkta makar inte nödvändigtvis lägger sina röster på samma parti. Även om andelen kvinnliga parlamentariker i Europas nya demokratier är under Europarådets genomsnitt 18,4 % förespråkar Bargholtz inte kvotering. Det är av stor vikt att kvinnor som valts på en förtroendeplats behåller sitt mandat för att med tiden uppnå högre positioner. För kvinnliga politiker är stödet från familjen, vänner och kolleger betydelsefullt.

Kvinnornas roll i förebyggande av konflikter och konfliktlösning (dok. 10117, rek. 1665, res. 1385) debatterades vid junisessionen. Kvinnor drabbas hårt av konflikter. De befinner sig dock utanför beslutande maktstrukturer. Kvinnor är marginaliserade även i återuppbyggnadsprojekt och försoningsprocesser, menar församlingen. Med hänvisning till FN:s säkerhetsråds resolution 1325 uppmanar församlingen att medlemsländerna stöder kvinnors deltagande i fredsprocesser och återuppbyggnad.

Birgitta Ahlqvist deltog i debatten på socialistgruppens vägnar. Det finns länder där generationer av kvinnor inte upplevt annat än konflikter och våld, påminde Ahlqvist. Konflikter skapar rädsla, vrede eller passivt tigande. Men det är stabilitet, trygghet och skydd som behövs både på individuell och nationell nivå. Målet är att öka kvinnors deltagande på alla beslutsnivåer.

Vid junisessionen debatterade församlingen *slavarbete i hemmet* (dok. 10144, rek. 1663). Församlingen säger sig vara förfärad över att slaveri, med tillhörande förnedring och övergrepp, fortfarande förekommer i 2000-talets Europa. Dagens slavar är i regel hushållsarbetande kvinnor vilka ofta har en bakgrund som gästarbetare, au pairer eller ”postorderfruar”. Åtskilliga har flytt från fattigdom för att sedan bli lurade av arbetsgivare och mellanhänder i det nya landet. För många är det svårt att ta sig loss då de inte talar värdlandets språk, inte känner till gällande lagar och ofta hålls kvar under hot om våld. Församlingen anser att det är Europarådets plikt att leda kampen mot slaveri och människohandel.

Helena Bargholtz, som talade på den liberala gruppens vägnar, poängterade att den största bakomliggande orsaken till slavarbete och besläktade problem är fattigdom. Bargholtz menade också att EU borde förbättra möjligheterna för kvinnor från Östeuropa att arbeta legalt i medlemsländerna. På så sätt skulle risken för att de hamnar i skrupelfria individers händer minska och människosmugglingen skulle motverkas.

Carina Hägg redogjorde i ett debattinlägg för varför Sverige varken skrivit på eller ratificerat Europarådets konvention nr 68, den europeiska överenskommelsen om au pair-placering. Enligt konventionen ska au pairer vare sig betraktas som studerande eller arbetstagare. I Sverige ses en person med placering som au pair som arbetstagare och har därmed rätt till socialförsäkringssystemet. Hägg framhöll därför att den svenska lagstiftningen kan erbjuda ett bättre skydd än konventionen.

Vid höstsessionen debatterade församlingen en *europaisk strategi för att främja sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter* (dok. 10266, 10310, rek. 1675, res. 1399). Genom artiklarna 11 och 13 lägger Europarådets sociala

stadga grunden för rätten till skydd för den enskildes hälsa samt social och medicinsk hjälp.

Europarådets stöd till FN:s handlingsprogram för befolkningsfrågor samt sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter är viktigt, sade *Carina Hägg*. Hiv och aids drabbar i allt snabbare takt både europeiska länder och Europas grannländer. Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter omfattar även skydd mot hiv och aids. Hägg förespråkade jämställd sexualundervisning.

Vid höstsessionen debatterade församlingen *en europeisk kampanj för att bekämpa familjerelaterat våld mot kvinnor* (dok. 10273, rek. 1681). Församlingen uttrycker en djup oro över att våldet mot kvinnor ökar. Församlingen konstaterar att väl avvägda juridiska, psykologiska och ekonomiska åtgärder i kombination med upplysningskampanjer har rönt framgångar på det nationella planet. Vidare beklagar församlingen att ministerkommittén misslyckats med att verkställa en paneuropeisk kampanj mot familjerelaterat våld. Församlingen rekommenderar ministerkommittén att starta en sådan kampanj och lyfter fram frågan vid Europarådets tredje toppmöte.

Carina Ohlsson, som deltog i debatten på socialistgruppens vägnar, betonade att familjerelaterat våld inte är en privat angelägenhet utan snarare ett politiskt och offentligt problem. Familjerelaterat våld är ett brott mot de mänskliga rättigheterna och manifesterar den historiska ojämlikheten mellan könen, hävdade Ohlsson. Vidare underströk hon att även män måste involveras i kampen mot våldet.

Helena Bargholtz sade i sitt debattinlägg att våld mot kvinnor är att likna vid terrorism i hemmet, men ställde sig dock tveksam till påståendet att problemet är växande. Kvinnor har alltid blivit slagna, men tack vare den pågående debatten vågar alltfler träda fram och berätta. Bargholtz välkomnade en paneuropeisk kampanj mot familjerelaterat våld samt förslaget att ministerkommittén ska ta upp ärendet vid Europarådets tredje toppmöte.

Rekommendationer

- 1629 Demokratins framtid: stärkande av demokratiska institutioner
- 1630 Erosionen av Medelhavets kustlinje: innebörd för turismen
- 1631 Tvångsförflyttning inom landet av människor i Europa
- 1632 Tonåringar i nöd: en social- och hälsobaserad syn på varför unga mår dåligt
- 1633 Utlämnande av romer med ursprung i f.d. Jugoslavien, inklusive Kosovo, från Europarådets medlemsländer till Serbien och Montenegro
- 1634 Skattelättnader för bevarandet av kulturarv
- 1635 Homosexualitet inom idrotten
- 1636 Det organiska jordbrukets utveckling
- 1637 Paneuropeiskt miljösamarbete: Europarådets roll efter ministerkonferensen i Kiev och toppmötet i Johannesburg
- 1638 Hållbar utveckling av bergsregioner
- 1639 Medling vid familjekonflikter och jämställdhet mellan könen
- 1640 Den tredje årliga aktivitetsrapporten från Europarådets kommissionär för de mänskliga rättigheterna (1 januari till 31 december 2002)
- 1641 Radio- och TV-sändningar i allmänhetens tjänst
- 1642 Situationen på Cypern
- 1643 Demokratiska institutioners sätt att fungera i Georgien
- 1644 Terrorism: ett hot mot demokratier
- 1645 Asylsökandes tillgång till hjälp och skydd i europeiska hamnar och kustområden
- 1646 Förbättring av utvecklingsländers utsikter: en samvetsfråga för världen
- 1647 Ekonomiska aspekter av EU:s utvidgning: de avgörande åren framöver
- 1648 Konsekvenser av EU:s utvidgning för rörelsefriheten mellan Europarådets medlemsländer
- 1649 Kandidater till Europadomstolen
- 1650 Förbindelser mellan européer som bor i utlandet och deras hemländer
- 1651 Att få ett slut på plundringen av afrikanska kulturobjekt
- 1652 Flyktingars och tvångsförflyttade personers utbildning
- 1653 Miljöredovisning som ett verktyg för hållbar utveckling
- 1654 Nationella rättigheter och lika möjligheter
- 1655 En europeisk migrationsmyndighet
- 1656 Situationen i europeiska fängelser och häkten
- 1657 Försvunna personer i Vitryssland
- 1658 Förföljelsen av pressen i Vitryssland

- 1659 Stärkande av FN
- 1660 Situationen i Kosovo
- 1661 Socialförsäkringens framtid i Europa
- 1662 Turkiets uppfyllande av förpliktelser och åtaganden
- 1663 Slavarbete i hemmet: slaveri, au pairs och postorderfruar
- 1664 Bosnien och Hercegovinas uppfyllande av förpliktelser och åtaganden
- 1665 Förebyggande av konflikter och konfliktlösning: kvinnornas roll
- 1666 Europeiskt förbud mot barnaga
- 1667 Situationen för flyktingar och tvångsförflyttade personer i Ryssland
- 1668 Skötseln av europeiska vattenresurser
- 1669 Vattentäkter som delas av flera länder i Europa
- 1670 Internet och lagen
- 1671 Ratificering av protokoll till den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna, och tillbakadragande av reservationer och inskränkningar gjorda med hänsyn till densamma
- 1672 Europarådets utvecklingsbank: en solidaritetens röst
- 1673 Förfalskning av varor: problem och lösningar
- 1674 Utmaningar som den audiovisuella sektorn i Europa står inför
- 1675 En europeisk strategi för främjandet av sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter
- 1676 Kvinnors deltagande i val
- 1677 Hotet som terrorismen utgör i Europarådets medlemsländer
- 1678 Den politiska situationen i Republiken Tjetjenien: metoder för att öka den demokratiska stabiliteten i enlighet med Europarådets krav
- 1679 MR-situationen i Republiken Tjetjenien
- 1680 Nya principer för att bedöma graden av demokratisk utveckling
- 1681 Europeisk kampanj för att bekämpa familjerelaterat våld mot kvinnor
- 1682 Utbildning för Europa
- 1683 Befolkningstrender i Europa och deras känslighet för politiska åtgärder
- 1684 Implementering av Europadomstolens beslut
- 1685 Oupplarade försvinnanden av personer till följd av väpnade konflikter eller interna stridigheter på Balkan
- 1686 Rörlighet av människor och rätten till anhöriginvandring
- 1687 Bekämpning av terrorism med kultur
- 1688 Folkkulturer i forskningringen
- 1689 Jakt och ekologisk balans i Europa

Resolutioner

- 1353 Demokratins framtid: stärkande av demokratiska institutioner
- 1354 Grigory Paskos dom
- 1355 Skattelättnader för bevarandet av kulturarv
- 1356 Utökandet av antalet platser i utskottet för granskning av medlemsländerna i Europarådet
- 1357 Förverkligandet av Strasbourgs potential som europeisk huvudstad
- 1358 Demokratiska institutioners sätt att fungera i Azerbajdzjan
- 1359 Politiska fångar i Azerbajdzjan
- 1360 Ifrågasättande av den irländska respektive den maltesiska parlamentariska delegationens ackrediteringar
- 1361 Armeniens uppfyllande av förpliktelser och åtaganden
- 1362 Situationen på Cypern
- 1363 Demokratiska institutioners sätt att fungera i Georgien
- 1364 Politisk kris i Ukraina
- 1365 Ekonomiska aspekter av EU:s utvidgning: de avgörande åren framöver
- 1366 Kandidater till europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna
- 1367 Bioterrorism: ett allvarligt hot mot medborgarnas hälsa
- 1368 Motioner i församlingen som gällerdirektiv och utkast till direktiv
- 1369 Slutdatum för att avgöra budgetanslag till församlingens politiska grupper och för fördelningen av utskottsordförandeskap, platser i Granskningsutskottet och upprättning av talarordning vid debatter
- 1370 Ifrågasättande av Serbien och Montenegros parlamentariska delegations ackrediteringar
- 1371 Försvunna personer i Vitryssland
- 1372 Förföljelsen av pressen i Vitryssland
- 1373 Stärkande av FN
- 1374 Armeniens uppfyllande av förpliktelser och åtaganden
- 1375 Situationen i Kosovo
- 1376 Cypern
- 1377 Albaniens uppfyllande av förpliktelser och åtaganden
- 1378 Euron och det utvidgade Europa
- 1379 Församlingsbyråns sammansättning
- 1380 Turkiets uppfyllande av förpliktelser och åtaganden
- 1381 Implementeringen av Europadomstolens beslut i Turkiet
- 1382 Europeiska utvecklingsbankens bidrag till ekonomisk utveckling i centrala och östra Europa

- 1383 Bosnien och Hercegovinas uppfyllande av förpliktelser och åtaganden
- 1384 Att stärka demokratiska institutioner i Bosnien och Hercegovina
- 1385 Förebyggande av konflikter och konfliktlösning: kvinnornas roll
- 1386 Europarådets bidrag till lösningen av situationen i Irak
- 1387 Monopoliseringen av elektroniska medier och eventuellt maktmissbruk i Italien
- 1388 Italiensk lag om legitim misstanke
- 1389 Europarådet och konflikten i Nordirland
- 1390 Ny bulgarisk lag om religion, bekännelsestadga 2002 (Confessions Act 2002)
- 1391 Ratificering av protokoll till den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna, och tillbakadragande av reservationer och inskränkningar gjorda med hänsyn till densamma
- 1392 Företagsetik i Europa
- 1393 Parlamentariska församlingar och kunskapssamhället
- 1394 Att involvera män, i synnerhet unga, i hälsofrågor som rör fortplantning
- 1395 Innehållet i skrivna deklARATIONER och motioner till rekommendationer och resolutioner
- 1396 Doha-rundan: världshandeln vid ett vägskäl
- 1397 Demokratiska institutioners sätt att fungera i Serbien och Montenegro
- 1398 Implementering av resolution 1358 (2004) om demokratiska institutioners sätt att fungera i Azerbajdzjan
- 1399 En europeisk strategi för främjandet av sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter
- 1400 Hotet som terrorismen utgör i Europarådets medlemsländer
- 1401 OECD och världsekonomin
- 1402 Den politiska situationen i Republiken Tjetjenien: metoder för att öka den demokratiska stabiliteten i enlighet med Europarådets krav
- 1403 MR-situationen i Republiken Tjetjenien
- 1404 Den humanitära situationen för tvångsförflyttade tjetjener
- 1405 Implementering av resolutionerna 1361 (2004) och 1374 (2004) om Armeniens uppfyllande av förpliktelser och åtaganden
- 1406 Global uppvärmning: bortom Kyoto
- 1407 Nya principer för att bedöma graden av demokratisk utveckling
- 1408 Situationen i Västsahara
- 1409 Parlamentariska bidrag till implementeringen av stabilitetspakten i sydöstra Europa

- 1410 Återbetalning av de insättningar i utländsk valuta som gjorts vid Ljubljanska Bankas kontor utanför slovenskt territorium 1977–1991
- 1411 Implementering av Europadomstolens beslut
- 1412 Utvecklingen av församlingens granskningsprocedur
- 1413 Förebyggandet av elavbrott i Europa
- 1414 Ouppklarade försvinnanden av personer till följd av väpnade konflikter eller interna stridigheter på Balkan

Yttranden

Nr

- 247 Offentlig etik på det lokala planet – en modell för initiativpaket: ministerkommittén efterfrågar synpunkter
- 248 Europarådets budget för budgetåret 2005
- 249 Församlingens utgifter budgetåret 2005
- 250 Furstendömet Monacos ansökan om medlemskap i Europarådet
- 251 Utkast till protokoll nr 14 till den europeiska konventionen för att skydda mänskliga rättigheter och fundamentala friheter med tillägg till konventionens kontrollsystem
- 252 Utkast till tilläggsprotokoll till konventionen om de mänskliga rättigheterna och biomedicin rörande biomedicinsk forskning